

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 2 3 1 0

9 17713305000003

VOJSKA U OBRANI poplavljjenog područja

PLANIRANJE VOJNIH OPERACIJA EU-a

Vojni poligon
"Eugen Kvaternik"

NATO ISAF KONFERENCIJA
POBOLJŠANJE
KOMUNIKACIJE
- GLAVNI IZAZOV

ZASTOJ I PREPOROD
INDIVIDUALNOG OKLOPA

Obučenost
vojske na
visokoj razini

VOJNA TEHNIKA / MORH / OSRH / MAGAZIN

PRODAJNI KATALOG

HRVATSKIH VOJNIH GLASILA

Fotomonografija "Mirovna misija Chad" izdavački je projekt kojim je trajno zabilježena uloga OSRH u Čadu i Srednjoafričkoj Republici. Uz osnovne podatke koje treba znati o Čadu i Srednjoafričkoj Republici, uspostavi misije te hrvatskom sudjelovanju u njoj, knjiga je bogato ilustrirana reprezentativnim fotografijama.

CUJENA
150 kn

HRV/ENG

Autor je po povratku iz misije ISAF svoje zapise ujedinio u knjigu u kojoj je riječima sažet njegov višemjesečni boravak u Afganistanu. Osim što rade naši vojnici, knjiga je puna korisnih podataka koji mogu poslužiti onima koji će se tek uputiti u misiju...

Fotomonografija je nastala nakon posjeta hrvatskih novinara našim vojnicima u misiji u listopadu 2008. godine. Fotografije prati i prigodan tekst o uspostavi misije, kronologiji hrvatskog sudjelovanja te svim postrojbama OSRH koje sudjeluju u misiji s opisom zadaća na terenu.

PZDRAV IZ CHAGCHARANA
GREETINGS FROM CHAGCHARAN

CUJENA
100 kn

HRV/ENG

CUJENA
100 kn

HRV/ENG

U rujnu 2009. godine Hrvatska je obilježila desetu godišnjicu prve upućivanja hrvatskih vojnika u neku od mirovnih misija, a tijekom ovih deset godina sudjelovali smo u ukupno dvadeset mirovnih misija. U knjizi je dan kratki presek uspostave misije i hrvatskog sudjelovanja u svakoj od njih, ilustriran prigodnim fotografijama nastalim tijekom boravka naših vojnika u misiji.

CUJENA
100 kn

CUJENA
150 kn

HRV/ENG

NAVEDENA IZDANJA MOGU SE KUPITI U VEĆIM KANTINAMA, "PLETER-USLUGE d.o.o.", U MORH-u I OSRH-u
INFORMACIJE NA TEL.: 01 37 86 348
WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

8

Poboljšanje komunikacije - glavni izazov

Rješavanje situacije u Afganistanu napor je cijele međunarodne zajednice, te zahvaljujući takvoj legitimnosti, ima velike šanse za uspjeh, rekao je državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović

Obilne kiše koje su krajem svibnja i početkom lipnja zaplijesnule Hrvatsku, a posebice Slavoniju, izazvale su natapanje tla i izljevanje rijeka iz korita. Posljedice su jasne: šteta na kućama i poljima, otežano kretanje po prometnicama, opasna zemljana klizišta... Situacija je postajala sve ozbiljnija i došla do točke na kojoj su, 2. lipnja, civilne strukture pozvale u pomoć vojsku...

VOJSKA U OBRANI POPLAVLJENOG PODRUČJA

4

10

Obučenost vojske na visokoj razini

"Riječ je o velikom vojnom poligonu, koji ima vrlo važnu funkciju u obuci i pripremi pripadnika Oružanih snaga", rekao je predsjednik Ivo Josipović pri posjetu vojnog poligona "Eugen Kvaternik" u Slunju. Istaknuo je zadovoljstvo obučenošću pripadnika OSRH i zahvalio im na svemu što su napravili za vrijeme poplava, spašavajući ljudi i imovinu

MORH I OSRH

- 7 **NOVOSTI IZ MORH-a**
Ministri obrane Hrvatske i Srbije potpisali Sporazum o suradnji
- 12 **SIGURNOST NA TERENU**
Povijest uporabe improviziranih eksplozivnih naprava
- 14 **VJEŽBA U CAMPU RIPLEY**
CROMINN 10
- 15 **IZLOŽBA**
Dani poslike
- 16 **PRVENSTVO HRVATSKE**
Odlični rezultati u orijentacijskom trčanju
- 17 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Hrvatski predstavnici na obilježavanju Dana Talijanske Republike

VOJNA TEHNIKA

- 18 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 **MEĐUNARODNE OPERACIJE**
Planiranje vojnih operacija EU-a
- 28 **POVIJEST RATOVANJA**
Zastoj i preporod individualnog oklopa

MAGAZIN

- 30 **PODLISTAK**
Cipar 1955. - 1960.
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Izvješće o djelovanju "Specijalne jedinice milicije Krajine" iz Dvora na području Banovine u lipnju i srpnju 1991. (l. dio)
- 33 **DUHOVNOST**
Idolatrija ženskoga tijela
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
S&W Russian

OBRANA OD POPLAVE

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Davor KIRIN

Prva i najvažnija zadaća Oružanih snaga Republike Hrvatske jest obrana njezina teritorija i stanovništva. Silom prilika, elementarna nepogoda koja svom žestinom bjesni i našom zemljom tražila je od vojske da iz vojnarni izide na teren braniti Hrvatsku. Doduše, protiv netipičnog protivnika - poplave. Obilne kiše koje su krajem svibnja i početkom lipnja zapljušnule Hrvatsku, a posebice Slavoniju, izazvale su natapanje tla i izljevanje rijeka iz korita. Posljedice su jasne: šteta na kućama i poljima, otežano kretanje po prometnicama, opasna zemljana klizišta... Situacija je postajala sve ozbiljnija i došla do točke na kojoj je, 2. lipnja, Državna uprava za zaštitu i spašavanje zatražila pomoći vojske, te su nakon potpisane Odluke ministra obrane Branka Vukelića na teren upućene Namjenski organizirane snage OSRH. Manje od dva sata nakon primljene zapovijedi, prvi pripadnici OSRH već su bili na ugroženom području u Oriovcu kraj Slavonskog Broda, gdje se pobunila rijeka Orljava. Otpočeo je težak posao, koji još traje dok ovo pišemo.

Zapovjedništvo HKoV-a toga je dana formiralo sedam NOS-ova (Namjenski organiziranih snaga) za angažiranje na ugroženim područjima. Svaki od njih broji oko 200 pripadnika, a opremljen je odgovarajućim inženjerijskim strojevima i čamcima. Na području Brodsko-posavske županije, NOS-ovi su radili u redovitim rotacijama. Naravno, na samom terenu vojska je izvrsno koordinirana s civilnim strukturama, preko zajedničkih stožera za obranu od poplave. Tu su i predstavnici

županije, gradova, općina, Državne uprave za zaštitu i spašavanje, MUP-a, Hrvatskih voda...

Situacija se mijenja iz sata u sat

Za više informacija o djelovanju vojske trebalo se zaputiti na teren. Naša je ekipa, praćena krišom koja kao da nije mislila stati, 4. lipnja otišla prema Slavonskom Brodu. U nabujalost Orljave uvjerili smo se vlastitim očima prolazeći kroz Lužane i Oriovac. U potonjem mjestu sastali smo se s ekipom vezista iz Gardijske-oklopno mehanizirane brigade, (Gombra), s kojom smo krenuli prema maloj vojarni "Jelas" u Slavonskom Brodu. Ondje je bio smješten dio angažiranih snaga, koje trenutačno nisu bile na terenu. Na području Slavonskog Broda tih dana stalno su se rotirala tri NOS-a, sastavljena od pripadnika Gobre. NOS A tvorila je 1. mehanizirana bojna Sokolovi, NOS B Topničko-raketna bojna, a C bojna PZO, s time da su svima priključeni ljudi i strojevi iz Inženjerijske bojne. Smjena svakog NOS-a trajala je po 24 sata.

"Situacija je sada stabilizirana, od jučer je vodostaj Orljave pao za 60 centimetara", rekao nam je tada zapovjednik NOS-a B, bojnik Damir Jugović. Tome su sigurno pridonijeli i

VOJSKA U OBRANI POP

Obilne kiše koje su krajem svibnja i početkom lipnja zapljušnule Hrvatsku, a posebice Slavoniju, izazvale su natapanje tla i izljevanje rijeka iz korita. Posljedice su jasne: šteta na kućama i poljima, otežano kretanje po prometnicama, opasna zemljana klizišta... Situacija je postajala sve ozbiljnija i došla do točke na kojoj su, 2. lipnja, civilne strukture pozvale u pomoć vojsku...

5

BRU 296 / 11. LIPNJA 2010.

Hrvatski
Vojnik

LAVLJENOG PODRUČJA

veliki napori naših vojnika. Već je prva smjena na rijeci napunila i postavila 20 000 vreća s pijeskom! Težak posao, no, "mi obavljamo svoje zadaće, a o vlastitim učincima nećemo govoriti", bio je Jugovićev komentar.

Još tijekom puta prema Slavonskom Brodu stigla je obavijest da je u Osječko-baranjskoj županiji situacija postala ozbiljnija, te da je i ondje potrebna pomoći naših vojnika. Reakcija je opet bila vrlo brza i, dok smo mi razgovarali, jedan od NOS-ova već je bio upućen u Baranju. U skladu s novim okolnostima i većim opsegom zadaća, u Gombri su formirali i NOS D, koji čine ljudi iz Tenkovske bojne, Oklopne bojne i, naravno, Inženjerijske bojne.

Pomoći je potrebna i u Baranji

Odmah smo se i mi uputili prema Baranji, u mjesto Šumarina kraj Belog Manastira. Rijeka Karašica počela je opasno prijetiti Šumarini, te obližnjim naseljima Luči i Šećerana. Nasip je trebao hitno pojačanje. Na točku blizu nasipa koju bismo mogli nazvati "zbornom", udaljenom možda dva kilometra od nasipa, stigli smo otprilike istodobno kad i vozila s vojnim registracijama. Vojnici su se odmah iskrcali i smjesta počeli pripreme za odlazak na nasip. Njihova vojnička usklađenost i ozbiljnost, koja se već pokazala kraj Orljave, odmah je unijela optimizam među sve koji su bili ondje. Situaciju je došao osobno promotriti i prvi časnik HKoV-a, general-pukovnik Mladen Kruljac, u pratnji načelnika stožera najbrojnije grane OSRH, brigadnog generala Alojza Tomaševića. Činilo se da su lokalne strukture sve dobro pri-

U kratkoj izjavi, general Kruljac je upozorio na to da su inženjeri i ostali vojnici kraj Slavonskog Broda radili i na sanaciji više klizišta te evakuaciji najugroženijih stanovnika. Rad svojih postrojbi ocijenio je pozitivno. "Momci rade svoj posao profesionalno, i naši suradnici iz civilnih struktura vrlo su zadovoljni", naglasio je Kruljac. Sa zadovoljstvom je spomenuo i pozitivne reakcije građana na nazočnost i pomoći pripadnika OSRH

premire za dolazak vojnika. Na "zbornoj točki" punjene su vreće, koje su potom prevezene do kritičnog nasipa. Onda je napravljen ljudski lanac, sastavljen od vojnika i civila, koji je, prema uputama stručnjaka, stavljao vreće na potrebna mesta. Situacija je vrlo brzo dovedena pod kontrolu, barem sudeći po onome što smo saznali iz razgovora s ljudima koji su radili.

Postrojbe HKoV-a toga su dana, dakle, neprekidno radile već treći dan. U kratkoj izjavi, general Kruljac je upozorio na to da su inženjeri i ostali vojnici u to vrijeme kraj Slavonskog Broda radili i na sanaciji više klizišta te evakuaciji najugroženijih stanovnika. Rad svojih postrojbi ocijenio je pozitivno. "Momci rade svoj posao profesionalno, i naši suradnici iz civilnih struktura vrlo su zadovoljni", naglasio je Kruljac. Sa zadovoljstvom je spomenuo i pozitivne reakcije građana na nazočnost i pomoći pripadnika OSRH.

S vikendom je stigao i prestanak oborina. Alarmantne vijesti su s novim tjednom nestale s naslovnicu i špica informativnih emisija, no vodenih valova još prijete. Vjerujemo da su se mjerodavni pobrinuli da ih ne iznenade. Šteta od poplava je velika, ali pripadnici OSRH pridonijeli su da ne bude i gorih posljedica. Ne zanemarujući učinak i doprinos svih ostalih, usudili bismo se reći da je uloga OSRH bila jedna od ključnih. Neki će možda reći da ovaj posao nije vojnički. Odgovor je samo jedan: znanje, profesionalnost, obučenost i opremljenost OSRH bili su od velike pomoći stanovništvu ugroženih područja. Time je ispunjena jedna od ključnih zadaća vojske. ■

Zapovjednik HKoV-a
general-pukovnik Mladen
Kruljac koordinira aktivnosti
sa suradnicima

Pripadnici OSRH u iznimno teškim uvjetima pomagali su u obrani od poplave

Ministri obrane Hrvatske i Srbije potpisali Sporazum o suradnji

U sklopu dvodnevnog posjeta Republici Hrvatskoj, izaslanstvo Ministarstva obrane Republike Srbije, predvođeno ministrom Dragom Šutanovcem, primio je 8. lipnja ministar obrane RH Branko Vukelić. Ministri su potpisali Sporazum o suradnji na području obrane. Republika Hrvatska je potpisala slične sporazume sa svim zemljama u regiji, kao i većinom država s kojima postoji bilateralna obrambena suradnja.

Potpisanim Sporazumom definirana je suradnja na području sigurnosne politike i planiranja obrane, vojno-

Snimio Josip KOPI
7

Sporazum MORH-a sa Savezom izviđača Hrvatske

Sporazum o suradnji između Ministarstva obrane Republike Hrvatske i Saveza izviđača Hrvatske (SIH) potpisali su 7. lipnja ministar obrane Branko Vukelić i dopredsjednik SIH-a Marijan Rešetić.

Tim Sporazumom omogućava se Savezu izviđača Hrvatske korištenje određenim vojnim objektima, i određenom vojnom opremom, te suradnju na području različitih vrsta obuke, a potporu će Oružane snage davati na temelju izrađenih godišnjih planova

suradnje. U svojim aktivnostima Savez izviđača Hrvatske pružat će znanja i vještine kojima se potiče zanimanje za vojnički poziv, čime se omogućuje i neposredno promicanje vojničkog poziva.

Sporazum je od interesa za Oružane snage i promidžbu vojnog poziva, istaknuto je prilikom potpisivanja. SIH kao organizacija civilnog društva već ima potpisane sporazume i s drugim tijelima državne uprave.

OJI

Rješavanje situacije u Afganistanu napor je cijele međunarodne zajednice, te zahvaljujući takvoj legitimnosti, ima velike šanse za uspjeh, rekao je državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović

Konferenciju je otvorio državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović koji je sudionike upoznao s doprinosom što ga Hrvatska daje ISAF-u

Odjel za javnu diplomaciju NATO-a po četvrti je put, 3. i 4. lipnja organizira i proveo godišnju NATO ISAF konferenciju za odnose s javnošću. Ove godine domaćinstvo konferencije povjerenje je Hrvatskoj, pa je suorganizator bila Služba za odnose s javnošću i informiranje MORH-a. Riječ je o skupu na kojem sudjeluju stručnjaci za odnose s javnošću koji dolaze iz ministarstava obrane i ministarstava vanjskih poslova zemalja koje sudjeluju u ISAF-u, te predstavnici NATO-a i afganistanske Vlade.

Konferenciji u Časničkom domu zagrebačke vojarne "Petar Zrinski" nazočili su predstavnici 28 zemalja, NATO-a i Europske unije. Među njima je bilo visokopozicioniranih dužnosnika, kao što su glasnogovornik NATO-a Kan-

danin James Appathurai ili američki kontraadmiral Gregory J. Smith, direktor komunikacija u ISAF-ovoj Upravi za strateške komunikacije.

Na konferenciji se, u skladu sa strateškim komunikacijama NATO-a i preporukama s prethodne tri konferencije, raspravljalo o poslovima komuniciranja i odnosa s javnošću vezanima za ISAF. Osnovni cilj bio je donijeti zaključke koji će pripomoći komuniciranju s javnošću kad je riječ o predstavljanju funkcije i djelovanja ISAF-a, te poslati "istu poruku različitim slušateljima". U govoru koji je državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović održao na početku konferencije, kao primarna su označena dva smjera. Prvi se odnosi na odnose s javnošću unutar zemalja koje imaju svoje snage u misiji ISAF, a drugi na komunikaciju ISAF-a

Poboljšanje komunikacija

prema javnosti Afganistana. Državni tajnik je u svom govoru istaknuo da je rješavanje situacije u Afganistanu napor cijele međunarodne zajednice, te da, zahvaljujući takvoj legitimnosti, ono ima velike šanse za uspjeh. Za strane goste, Šimunović je ukratko opisao doprinos što ga Hrvatska daje ISAF-u.

Prvi dan konferencije započeo je s predstavljanjem njezina programa i osvrtom na prošlogodišnju konferenciju. Usljedila su predavanja o prioritetima operativnih komunikacija afganistske Vlade, kao i strateških komunikacija ISAF-a. Poseban dio posvećen je pitanjima integracije civilnih i vojnih komunikacija.

U radnom dijelu polaznici su podijeljeni u šest radnih skupina, a svaka skupina obuhvaćala je određenu temu, dok je svaki polaznik mogao sudjelovati u dvije od njih. U prvom dijelu aktivne su bile tri skupine, koje su raspravljale o temi komuniciranja razvitka i uvježbavanja Afganistanskih nacionalnih snaga sigurnosti, komunikacijskom pristupu tranziciji upravljanja zemljom na afganistske vlasti, te o komunikacijskim pokušajima vezanim za re-

integraciju i pomirenje u Afganistanu. Poslije podne, formirane su nove tri skupine koje su se bavile promicanjem zaštite afganistanskog stanovništva, vojnom potporom civilnim djelatnostima te promicanjem komuniciranja koje provode afganistički stručnjaci.

Drugi dan konferencije bio je u znaku predavanja glasnogovornika NATO-a Jamesa Appathuraja. On je posebno istaknuo aktualnu ISAF-ovu operaciju Moshtarak kao ilustraciju novog pristupa NATO-a u Afganistanu, te komunikacijske izazove vezane uz njezino predstavljanje javnosti. Glavnim izazovom Appathurai je označio poboljšanje komunikacije između mjerodavnih za odnose s javnošću pojedinih zemalja ISAF-a. Potrebna je brža i učinkovitija razmjena informacija, smatra glasnogovornik NATO-a.

Na temelju rada konferencije, na završnoj sjednici, donesene su stručne preporuke. Bit će dostavljene mjerodavnima u svim zemljama ISAF-a, Afganistanu, te relevantnim tijelima NATO-a i ostalih međunarodnih organizacija. ■

Operacija Moshtarak ilustracija je novog pristupa NATO-a u Afganistanu, rekao je glasnogovornik NATO-a James Appathurai

9

BRD 296 / 11. lipnja 2010.

HRVATSKI Vjesnik

cije - GLAVNI IZAZOV

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

"Riječ je o velikom vojnom poligoni, koji ima vrlo važnu funkciju u obuci i pripremi pripadnika Oružanih snaga", rekao je predsjednik Ivo Josipović pri posjetu vojnog poligona "Eugen Kvaternik" u Slunju.

Istaknuo je zadovoljstvo obučenošću pripadnika OSRH i zahvalio im na svemu što su napravili za vrijeme poplava, spašavajući ljudе i imovinu

Obučenost vojske NA VISOKOJ RAZINI

Posjet je bio i prilika da se Predsjedniku predstavi oprema i dio obuke koju pripadnici Hrvatske kopnene vojske prolaze u sklopu priprema za sudjelovanje u međunarodnim operacijama

Predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH dr. Ivo Josipović sa suradnicima posjetio je 8. lipnja vojni poligon "Eugen Kvaternik" u Slunju.

Na poligonu su ga dočekali državni tajnici MORH-a Mate Raboteg i Željko Goršić, načelnik GSOSRH general zbora Josip Lucić i zapovjednik HKoV-a general-pukovnik Mladen Kruljac s najbližim suradnicima.

Predsjednik je obišao "Eugen Kvaternik", najveći poligon Oružanih snaga koji je u sustavu upravljanja Hrvatske kopnene vojske. Upoznao se s infrastrukturom, logističkim sadržajima, mogućnostima, namjenom, trenutačnim stanjem i planom daljnog razvoja. Posjet je bio i prilika da se Predsjedniku predstavi oprema i dio obuke koju pripadnici Hrvatske kopnene vojske prolaze u sklopu priprema za sudjelovanje u međunarodnim operacijama. Prezentacija sposobnosti nekih od postrojbi HKoV-a održana je na obučnom kompleksu Močila. Inženjerijska pukovnija HKoV-a predstavila je dio opreme kojom se koristi za borbu protiv minsko-eksplozivnih naprava. Među izloženim sredstvima

i opremom bila su i dva robota tEODor, koji spadaju u sam vrh svjetske tehnologije kad je riječ o onesposobljavanju i uništavanju improviziranih eksplozivnih sredstava, zajedno sa svom pripadajućom opremom i teškim zaštitnim odijelima EOD 9A. Predsjedniku je predstavljen i dio opreme i mogućnosti satnija za dubinsko izviđanje i elektronsko djelovanje Vojnoobavještajne bojne. Satnija specijalne vojne policije pokazala je procedure i postupke pri upadu, odnosno taktičko kretanje u "shoot house" te provela i instinktivna gađanja. Obučenost za sudjelovanje u misiji ISAF u Afganistanu, i to kroz situacijsku vježbu reakcija ophodnje na blisku zasjedu, pokazao je i 9. OMLT. Obuka OMLT-a je, poznato je, izrazito zahtjevna i složena. U misiji ISAF njihova je zadaća obučavanje i mentoriranje pripadnika Afganistanske nacionalne armije. Ovaj, 9. OMLT, koji će se u Afganistan uputiti u sljedećoj rotaciji, iz sastava je Gardijske motorizirane brigade. Nedavno su se vratili iz Njemačke, gdje su bili na drugoj fazi obuke. Prvi, nacionalni dio, provodi se u Hrvatskoj. Sve su to aktivnosti, objasnio je zapovjednik HKoV-a

General Kruljac govorio je o trenutačnom stanju i dalnjem razvoju poligona

general-pukovnik Mladen Kruljac, koji Hrvatska kopnena vojska provodi prema planovima obuke za međunarodne operacije.

Načelnik GSOSRH general zbora Josip Lucić istaknuo je da je prikazan dostignuti stupanj obučenosti i sposobnosti naših pripadnika koji se pripremaju za poslove u međunarodnim misijama. "Oni su uvježbani i pripremljeni za zadaće koje su pred njima. Zadovoljni smo što se Predsjednik Republike mogao u to i osobno uvjeriti", rekao je načelnik GSOSRH general Lucić.

U izjavi za medije predsjednik Josipović je upozorio na značenje vojnog poligona "Eugen Kvaternik" u obuci pripadnika OS-a: "Riječ je o velikom vojnom poligoni, koji ima vrlo važnu funkciju u obuci i pripremi pripadnika Oružanih snaga." Prema njegovim riječima, obučenost koju je video tijekom posjeta doista je izvrsna.

"Čestitam pripadnicima OS-a na ovako dobroj pripremljenosti", rekao je Predsjednik te pripadnicima OS-a zahvalio na svemu što su napravili za vrijeme poplava, spašavajući ljudi i imovinu. ■

Predsjednik RH sa sudionicima vježbe

Kristian DRUŽETA

Improvizirane eksplozivne naprave se i danas rabe protiv koalicijskih snaga ali i protiv lokalnih snaga sigurnosti. IED napadi u Iraku kao i u Afganistanu jedan su od najčešćih protivnikovih oblika napada

POVIJEŠT

improviziranih eksploziv

U posljednje vrijeme učestali su napadi improviziranim eksplozivnim napravama (eng. IED). Dio je to proljetne ofenzive koju su najavili talibani pod nazivom Operacija Al – Fatah ili Pobjeda, usmjerene protiv NATO snaga, stranih diplomatova i vladinih snaga.

Iako je to postala svakodnevica života u Afganistanu, snage ISAF-a i lokalnih snaga sigurnosti čine mnogo na suzbijanju mogućih napada improviziranim eksplozivnim napravama. Broj takvih napada do 2006. nije bio velik, ali nakon 2006. on je svake godine sve veći. C – IED i COIN (eng. counterinsurgency) je za sada jedini uspješan način borbe protiv sustava koji se koristi IED-om kao sredstvom napada.

Nazivom improvizirane eksplozivne naprave počinju se učestalije koristiti britanski vojnici 70-ih godina, kada su pripadnici IRA-e (Irish Republican Army), izrađivali bombe kućne izrade od mineralnog gnojiva i drugih lako dostupnih kemijskih komponenti. Danas takve naprave nose naziv HME (Home Made Explosives).

Osvrćući se još dalje u povijest, česta upotreba IED napada je zabilježena tijekom operacije Bagration. Sovjetski partizani su se koristili takvim oblicima napada za uništavanje njemačkih vlakova i željeznica. Tijekom 1943. i 1944. na ovaj način su uništene tisuće njemačkih vlakova.

Da je ovo omiljeno oružje gerile, pokazuje i uporaba istih oblika napada za vrijeme Vijetnamskog rata vijetnamske Fronte nacionalnog oslobođenja (FNL), poznatije kao Vijetkong. Za glavno punjenje rabili su neeksplodirana minska sredstva američke vojske. Određeni statistički podaci govore da je 30% stradalih i mrtvih vojnika u Vijetnamskom ratu posljedica napada minsko-eksplozivnim sredstvima.

U Sjevernoj Irskoj je PIRA (Provisional IRA) na ovaj način napadala britanske vojниke od 1969. – 1997. Izrađivali su sofisticirane upaljače od mikroprocesora kao i od žive. Jedan od poznatijih napada jest napad na Brighton hotel 1984. godine, a najveći broj žrtava bio je 27. kolovoza 1979. u Warrenpoint zasjedi u kojoj je poginulo 18 osoba.

Libanon je isto tako područje gdje su pripadnici Hezbola ha primjenjivali IED za napade na Izraelce tijekom invazije ali i po povlačenju s njihova teritorija.

UPORABE nih naprava

Za izradu improvizirane eksplozivne naprave potrebne su četiri osnovne komponente, a to su glavno punjenje ili eksploziv, inicijator ili detonator, izvor energije i sustav za paljenje ili okidač. Sve ostalo, od izrade do mesta gdje će biti postavljena IED naprava ovisi o mašti osobe koja je izrađuje i postavlja

U Palestini se također rabi i takav oblik napada. Prvi napad žene-samoubojice je zabilježen u Palestini 1985., kada je 16-godišnja djevojka kamionom uletjela u konvoj izraelske vojske i ubila dvojicu vojnika.

Velik broj napada na ruske snage izveden je improviziranim eksplozivnim napravama u Čečeniji tijekom prvog i drugog čečenskog rata. Trenutačno najveća prijetnja jesu Crne udovice. To je organizacija koja postoji više godina na Sjevernom Kavkazu i okuplja žene udovice čiji su muževi, sinovi i očevi poginuli u ratu s ruskim snagama u Čečeniji.

Jedan od poznatijih napada Čečena u kojem su sudjelovale i žene jest napad, odnosno zauzimanje moskovskog Kazališnjog centra 2002. godine.

Svakako treba spomenuti i Tamilske tigrove (LTTE) koji su od 70-ih godina u sukobu s vladom Šri Lanke. Za svoje napade često se koriste bombašima samoubojicama i to ženama. Izveli su više od 200 takvih napada.

Dobro se prisjetiti i napada autobombom koji se dogodio 20. listopada 1995. u Rijeci, za koji je odgovornost preuzeila egipatska teroristička organizacija Al Gam'a Al Islamia. Za svoj napad su se koristili vozilom Fiat Regata napunjениm eksplozivom koje su dovezli ispred policijske postaje u Rijeci.

Veća pozornost medija ovim oblicima napada posvećena je za vrijeme rata u Iraku. Improvizirane eksplozivne naprave se i danas rabe protiv koalicijskih snaga ali i protiv lokalnih snaga sigurnosti. IED napadi u Iraku kao i u Afganistanu jedan je od najčešćih protivnikovih oblika napada. Pretpostavlja se da će se s premještanjem američkih snaga u Afganistan, premjestiti i oblici napada koji su korišteni u Iraku na koalicijske snage. Već sada se u Afganistanu pronađe EFP (Explosively Formed Projectile) koji mogu s manje eksploziva nanijeti velika oštećenja oklopjenim vozilima.

Za izradu improvizirane eksplozivne naprave potrebne su četiri osnovne komponente, a to su glavno punjenje ili eksploziv, inicijator ili detonator, izvor energije i sustav za paljenje ili okidač. Sve ostalo, od izrade do mjesta gdje će biti postavljena IED naprava ovisi o mašti osobe koja je izrađuje i postavlja.

Prema sustavu paljenja ili okidača IED možemo podijeliti u tri osnovne vrste: 1. vremensko okidanje, 2. komandno okidanje i 3. okidanje žrtve. Improvizirane eksplozivne naprave koje se aktiviraju vremenski jesu mehaničke, kemijske i električne. IED na komandno okidanje dijelimo na žičane i radiokontrolirane, i IED koje aktiviraju žrtve na aktiviranje otpustom, povlačenjem i pritiskom.

Sljedeća podjela koju je moguće napraviti jest prema načinu dostavljanja, odnosno napada IED napravom. Tako imamo PBIED, osobu koja nosi IED, zatim SVBIED, odnosno bombaš samoubojicu u vozilu. Zatim imamo VBIED, odnosno IED koji se nalazi u vozilu, te druge nazine koji se uglavnom razlikuju prema načinu okidanja i dostave IED naprave.

U sljedećem članku objasnit ćemo tri razine suprotstavljanja sustavu koji rabi improvizirane eksplozivne naprave kao sredstva napada. ■

Hrvatski su vojnici sudjelovali na vježbi CROMINN 10 u sastavu postrojbi Nacionalne garde Minnesote u planiranom programu obuke. Takvim zajedničkim uvježbavanjem promiču se međudržavna suradnja i partnerstvo, te poboljšava interoperabilnost i sposobnosti postrojbi OSRH za sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama

CROMINN 10

U sklopu programa partnerske suradnje (State Partnership Program) između Republike Hrvatske i savezne države Minnesota (SAD) od 14. do 28. svibnja 2010. na vojnom poligonu Nacionalne garde Minnesota Camp Ripley provedena je zajednička vojna vježba pod nazivom CROMINN 10 na kojoj je sudjelovalo 35 pripadnika Gardijske oklopno-mehanizirane brigade HKoV-a.

CROMINN 10 je nastavak vježbe GUARDEX 10 koja je s istim sudionicima održana od 26. travnja do 7. svibnja 2010. na vojnem poligonu "Gašinci". Američko-hrvatska suradnja kroz vježbe GUARDEX i CROMINN održava se od 2005. godine, a dio je uspješne suradnje koja je počela još 1996. godine.

Takvim zajedničkim uvježbavanjem promiču se međudržavna suradnja i partnerstvo, te poboljšava interoperabilnost i sposobnosti postrojbi OSRH za sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama, kao i sposobnosti dostizanja deklariranih Ciljeva snaga Republike Hrvatske u sklopu NATO saveza.

Obuka na vježbi CROMINN 10 se sastojala od stvaranja prijateljskog

okruženja i gađanja pješačkim naoružanjem kojim se koristi NG Minnesota, te uvježbavanje tehnika, taktika i procedura vezanih za provodeњe konvoj operacija, promatračkih postaja, kontrolnih točaka, ophodnji, NKBO zaštite, kao i rukovanje MES-om.

Sudionicima vježbe obratio se 26. svibnja 2010. zapovjednik Nacionalne garde Minnesota general bojnik Larry Shellito, te podijelio priznanja sudionicima vježbe. Podjeli priznanja uz sudionike vježbe nazočilo je i izaslanstvo MORH-a i OSRH-a na čelu s brigadnim generalom Ivanom Jurićem, izaslanikom zapovjednika HKoV-a. U sastavu izaslanstva bili su i brigadir Ivan Turkalj, načelnik Odjela G-5 ZHKoV, pukovnik Antun Šaf kao izaslanik zapovjednika, te stožerni narednik Boris Brdarić iz Službe za međunarodnu obrambenu suradnju M-1, MORH. Brigadni general Jurić obratio se hrvatskim sudionicima vježbe te pohvalio njihovo zalaganje i rezultate u provedbi vježbe.

OJI GOMBR-a

IZLOŽBA

Marija ALVIR, snimio Tomislav BRANDT

"Vjerujem da su dečki iz Hvidre hrabrošću i povjerenjem da s javnošću podijele svoje ozljede omogućili stvaranje jedinstvene fotoserije, čiji je jezik razumljiv svim narodima svijeta – kao opomena protiv rata i podsjetnik na društveni položaj onih koji su u ratovima nastradali", rekao je autor fotografija Damir Hoyka

DANI POSLIJE

"Dani poslje" naziv je izložbe fotografija otvorene 2. lipnja u Domu hrvatskih likovnih umjetnika u Zagrebu. Organizatori izložbe su Zajednica udruga Hvidre Grada Zagreba i Udruga specijalne policije te Hvidre RH, pokrovitelji Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Grad Zagreb i Hvidra RH, a autor iznimno dojmljivih fotografija na kojima su 43 vojna invalida Domovinskog rata jest umjetnički fotograf Damir Hoyka.

"Serijom fotografija 'Dani poslje' nastojao sam stvoriti vizualni poticaj na razmišljanje o položaju ratnih vojnih invalida u poslijeratnim društvima. Likovi bivših branitelja sam po sebi bremeniti su pričama i zato sam se odlučio za jednostavan, ali eksplicitan prikaz, koji će gledatelju ostaviti punu slobodu imaginacije pri učitavanju misli u promatrane fotografije", pojasnio je Hoyka svoj umjetnički izričaj u ovom angažmanu, u kojemu je, kako su istaknuli organizatori, besplatno sudjelovao, te dodao: "Ne znam hoće li publiku više zainteresirati razmišljanja o

povijesti ljudi na fotografijama ili razmišljanja o njihovu svakodnevnom životu, ali vjerujem da su dečki iz Hvidre hrabrošću i povjerenjem da s javnošću podijele svoje ozljede omogućili stvaranje jedinstvene fotoserije, čiji je jezik razumljiv svim narodima svijeta – kao opomena protiv rata i podsjetnik na društveni položaj onih koji su u ratovima nastradali."

Izložba je dio projekta "Privilegirani, povlašteni ili ponosni" Zajednice udruga Hvidre Grada Zagreba, pokrenutog na prijedlog predsjednika Zajednice Mirka Ljubičića, koji je objasnio razloge za takvu inicijativu: "Budući da je nepotrebno stvorenja pogrešna percepcija o nama, hrvatskim braniteljima i vojnim invalidima iz Domovinskog rata, a posebno o našim 'povlaštenim mirovinama', odlučili smo na ovakav način pokazati naše rane, odnosno ratne 'uspomene', koje su nastale kao posljedica krvavog rata za obranu Lijepa Naše."

O važnosti ove izložbe govorili su također predsjednik Udruge specijalne policije Josip Klem i predsjednik Hvidre

RH Josip Đakić, a uime predsjednice Vlade Jadranke Kosor izložbu je otvorio ministar obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Tomislav Ivić. Čestitajući organizatorima izložbe, zaključio je da te fotografije doista govore više od tisuću riječi, te je i tom prigodom izrazio zahvalnost svim hrvatskim braniteljima na njihovu golemu doprinosu i nesebičnoj žrtvi u stvaranju i obrani domovine, poručivši im: "Za sve istinske hrvatske domoljube vi ste ponos, nikako privilegirani. Bez vaše žrtve nikad ne bi bilo suverene, neovisne, te sutra i europske Hrvatske, i stoga budite ponosni!" ■

Karlo GOBEC

Pripadnici Oružanih snaga RH ostvarili su impresivne rezultate na Prvenstvu Hrvatske u orijentacijskom trčanju. Pritom treba istaknuti da se pripadnici OSRH natječu na civilnim natjecanjima isključivo u svoje slobodne vrijeme, svjesni da je fizička spremnost bitna najprije zbog vlastita zdravlja, ali i jedan od temeljnih zahtjeva vojničkog poziva

Odlični rezultati u ORIJENTACIJSKOM TRČANJU

Na novom dijelu karte za orijentacijsko trčanje "Jelenovac" u Zagrebu, 23. svibnja održano je u organizaciji Hrvatskog orijentacijskog saveza prvenstvo Hrvatske u sprintu. U različitim uzrasnim kategorijama sudjelovalo je oko 150 natjecatelja, a među njima i nekoliko pripadnika OSRH, većinom bivših i sadašnjih kadeta.

Orijentacijsko trčanje u Oružanim snagama RH ima dugu tradiciju. Upravo je u orijentacijskom trčanju 1994. organizirano prvo prvenstvo Oružanih snaga na kojem je sudjelovalo više od 180 naših pripadnika. U vojnoj izbornoj vrsti izmijenile su se već dvije generacije, a ova nova i najmlađa do sada počela je postizati impresivne rezultate, temeljene na marljivosti i radu mladih sportaša koji svoje slobodne vikende provode na natjecanjima i treninzima u šumama diljem Hrvatske.

Protekle subote natjecatelje je očekivao teren u središtu Zagreba. On do sada nije korišten i za njega je orijentacijski klub "I. Merz" u višetjednom radu izradio novu orijentacijsku kartu. Disciplina sprint u orijentacijskom trčanju označava stazu gdje se očekuje vrijeme pobjednika od oko 15 minuta. Na nešto kraćoj od dva kilometara, ali strmoj i od kise skliskoj i blatnoj stazi natjecatelji su morali pronaći najbrži put između 18 kontrolnih točaka, kod muških, odnosno 12 kod žena.

U kategoriji juniorki kadetkinja Karolina Milosavljević je unatoč kratkim bavlj-

njem ovim sportom osvojila naslov prvakinja Hrvatske iznenadivši ostale favoritkinje. Pobjedu je ostvarila s nevjerojatno malom, ali dovoljnom, razlikom od jedne sekunde!

Kod seniora je kadet Ante Jović pružio izvrsnu trku, temeljenu poglavito na izvrsnoj fizičkoj pripremljenosti, te osvojio brončanu medalju. Ante je svoj talent već pokazao prije dvije godine na svjetskom vojnem prvenstvu u Litvi kada je na početku bavljenja ovim sportom zauzeo plasman u prvoj polovici natjecatelja. Dugogodišnji vojni i civilni reprezentativac natporučnik Damir Miljković iz BSD-a zauzeo je peto mjesto.

Kod žena je konkurenca jednakobrojna i izjednačena kao i kod muškaraca. Poručnica Nevija Leljak iz Pukovnije veze - HKoV-a osvajanjem trećeg mesta i brončane medalje pokucala je na vrata civilne reprezentacije i pokazala da je jedna od najperspektivnijih orijentaciistica. Prvi, tehnički zahtjevniji dio, Nevija je odradila rutinirano prilagodivši brzinu teškom terenu, pa je stekla prednost od 12 sekundi, dok je u drugom, dijelu gdje je do izražaja došla brzina, još povećala prednost na minutu i dvije sekunde u odnosu na četvrtoplasiranu. Za drugo mjesto joj je nedostajalo sedam sekundi. Višestruka prvakinja Hrvatske, pukovnica Neda Punek-Gobec zauzela je 12. mjesto.

Uspjeh natjecanja zaokružio je kadet Hrvoje Cindrić koji je u Open kategoriji osvojio drugo mjesto.

Treba istaknuti da se pripadnici OSRH natječu na civilnim natjecanjima isključivo u svoje slobodne vrijeme, svjesni da je fizička spremnost

bit-
na
naj-
prije

zbog vlastita
zdravlja, ali i jedan od temeljnih zahtjeva vojničkog poziva. ■

Hrvatski predstavnici na obilježavanju Dana Talijanske Republike

U vrtovima Predsjedničke palače Quirinale, 1. lipnja, uoči Dana Talijanske Republike, održano je tradicionalno primanje predsjednika Republike Giorgia Napolitana. Uz predsjednika Vlade Silvija Berlusconija, Napolitanu pozivu su se odazvali brojni ministri i parlamentarni predstavnici, kao i ugledni predstavnici društveno-političkog, gospodarskog i kulturnog života, te predstavnici Diplomatskog zbora akreditiranog u Talijanskoj Republici. Na sam Dan Republike, 2. lipnja u Rimu, u nazočnosti talijanskog predsjednika, premjera, predsjednika gornjeg i donjeg doma Parlamenta, ministra obrane Ignazija La Russe, zapovjednika Glavnog stožera obrane generala Vincenza Camporinija, ministra vanjskih poslova i drugih predstavnika Vlade, Diplomatskog zbora, te talijanskih vojnih, civilnih i crkvenih vlasti, obilježena je 149. obljetnica ujedinjenja i 64. obljetnica oružanih snaga Talijanske Republike zajedničkim mimohodom svih vojnih formacija, kopnenih snaga, karabinjera, vatrogasaca, finansijske straže. Osim u vizualnom doživljaju, publika je mogla uživati u preletima akrobatske skupine ratnog zrakoplovstva

Snimio Goran ŽANKO

Vježba Grom '10

U Središtu za borbenu obuku od 24. do 27. svibnja provedena je vježba na zemljištu Grom '10 s II. motoriziranim satnjicom, II. motorizirane bojne Gromovi iz sastava Gardijske motorizirane brigade na prostoru vojnog poligona "Eugen Kvaternik" Slunj.

Vježba se temeljila na provedbi zadaća iz međunarodnih vojnih operacija, a u skladu s popisom zadaća važnih za misiju koji je postrojba do stavila u operativnoj dokumentaciji za vježbu.

Na temelju tih zadaća događanja su planirana scenarijem vježbe u realnim uvjetima, kakve postrojba može očekivati u mogućoj misiji. Svrha vježbe bila je provjeriti obučenost i osposobljenost

zapovjedništva satnije kao i vodova za provedbu zadaća potpore miru (PSO) i zadaća nametanja mira.

Na završnoj raščlambi, zamjenik zapovjednika Središta za borbenu obuku i voditelj vježbe, pukovnik Ivan Jurilj, naglasio je da je vježba postigla svoj cilj i opravdala utrošena sredstva i vrijeme te da će kroz "Paket ponesi kući" postrojba dobiti detaljne informacije o provedenoj vježbi i moći vidjeti čemu treba dati prioritet u dalnjem obučavanju.

OJI

Otvaranje izložbe u Pomorskoj bazi Lora

U Pomorskoj bazi Lora u Splitu 7. lipnja u povodu Dana državnosti otvorena je izložba dječjih radova na temu sporta pod nazivom "Ale, Ale...". Izložba je prezentacija likovnog stvaralaštva učenika od 5. do 8. razreda Osnovne škole Ostrog iz Kaštel-Lukšića, koji su se koristili zanimljivim materijalima kao što su zgužvane novine, plastične boce, kartonska ambalaža, ljepljiva traka i boja. "Radovi su rezultat nadahnutog i ustrajnog rada u razdoblju od dvije školske godine", rekao je profesor likovne kulture OŠ Ostrog, Željko Đapić Kranjac, prigo-

dom otvorenja izložbe. Radovi su prethodno bili izloženi u Gradskoj knjižnici "Marko Marulić" u Splitu u povodu Dana sporta.

Inicijativa za postavljanje izložbe dječjih radova u Pomorskoj bazi Lora pojavila se kao rezultat višegodišnje suradnje Hrvatske ratne mornarice sa školama u okružju. Naime, posjeti učenika osnovnih škola Pomorskoj bazi Lora i brodovima Hrvatske ratne mornarice nezaobilazan su oblik otvaranja naše mornarice prema najmlađim štovateljima "branitelja plave granice".

OJI HRM

DOSTAVLJEN PRVI AEHF SATELIT

Američkom ratnom zrakoplovstvu (USAF) 25. svibnja 2010. dostavljen je novi vojni komunikacijski satelitski sustav AEHF (Advanced Extremely High Frequency) SV-2. Proizvođač satelita AEHF je američka tvrtka Lockheed Martin, koja je s američkim ministarstvom obrane dogovorila dostavu 3 AEHF satelitskih sustava (SV-2 i SV-3). Lansiranje AEHF satelita je planirano za 30. srpnja ove godine, i to pomoću rakete nosača Atlas V.

AEHF sateliti će biti nasljednici postojećih vojnih komunikacijskih satelita Milstar II. U odnosu na Milstar II, sateliti AEHF omogućavaju mnogostruko veći kapacitet (10 do 12 puta) i čak šest puta veću propusnost (oko 300 megabajta u sekundi), što će znatno olakšati taktičku vojnu komunikaciju odnosno prijenos videoslike u realnom vremenu, brži pristup mapama bojišta te trenutačnim podacima o različitim ciljevima. Uz to, AEHF sateliti donose bolju pokrivenost, veću izdržljivost, te znatno veću sigurnost u pogledu kriptozaštite i protivničkog elektroničkog ometanja.

I. SKENDEROVIC

Foto: Lockheed Martin

ZAPOČEO PROGRAM GRADNJE BRAZILSKIH PODMORNICA

Početak gradnje prve dizel električne podmornice klase Scorpene namijenjene brazilskoj ratnoj mornarici započeo je rezanjem prvih limova i profila na DCNS-ovoј lokaciji u Cherbourgu čime je označena industrijska proizvoda faza najvećeg izvoznog programa

U skladu s predviđenim proizvodnjim programom prednja, pramčana polovica podmornice gradiće se na lokaciji Cherbourgu. Proizvodnja je uslijedila nakon okončanja prvih projektnih studija a vremenski točno devet mjeseci po potpisivanju ugovora. Kako ugovor uključuje transfer tehnologije, očekuje se dolazak oko 130 brazilskih inženjera i tehničara koji će ujedno sudjelovati u gradnji prvog plovila.

Ugovor uključuje gradnju četiriju konvencionalno pogonjenih podmornica uz transfer tehnologije, tehničku asistenciju u projektiranju i gradnju nenuklearnih dijelova prve brazilske podmornice na nuklearni pogon te projektiranje i gradnju brodogradilišta namijenjenog mornaričkom programu te gradnju vojno-mornaričke

baze za potrebe brazilske mornarice.

Prva podmornica nove klase trebala bi ući aktivnu službu tijekom 2017. Procjenjuje se kako će imati između 30 i 45 članova posade ovisno o stupnju automatizacije podmornice. Uz duljinu preko svega od 75 m, površinska istisnina iznosi nešto manje od 2000 t a podmornica je projektirana za širok spektar zadaća od protupodmorničnih i protubrodskih, specijalne operacije i prikupljanje obaveštajnih podataka.

M. PTIĆ GRŽELJ

POSLJEDNJI PROTECTOR UŠAO U OPERATIVNU SLUŽBU

Kraljevska ratna mornarica Novog Zelanda primila je 6 svibnja u operativnu službu drugi izvanobalni patrolni brod (OPV) klase Otago iz programa Protector, HMNZS Wellington (P 55).

Osnovne odlike novozelandskih izvanobalnih patrolnih brodova su duljina preko svega 85 metara, duljina na vodnoj crti 77,6 metara uz standardnu istisninu od 1 600 a najveću 1 760 tona. Širina iznosi 14 metara, a konstruktivni gaz 3,6 metara. Brodove pokreću dva dizelska motora MAN B&W 12RK280 maksimalne snage u kontinuiranom

pogonu 5 400 kW pri 1 000 okr/min uz najveću brzinu od 22 čvora dok je ekonomski brzina deklarirana na 12 čvorova. Raspon patrolnih brzina kreće se između 4 i 10 čvorova ovisno o specifičnoj zadaći, a doplov se procjenjuje na 6 000 nautičkih milja. Prema projektu, brod je moguće opremiti s dva gumena čamca s tvrdim dnom (Rigid Hull Inflatable Boat - RHIB) duljine 7,74 metra ili jednim od 11 metara namijenjen specijalnim snagama, prevesti 30 putnika te jedan brodski kontejner. Posadu čini 35 članova, 10 članova

zrakoplovne jedinice i četiri inspektora državnih agencija.

Temeljno naoružanje čini top M242 Bushmaster kalibra 25 mm i dvije strojnice kalibra 12,7 mm, sustav upravljanja paljbom te optički senzori. Letna paluba na krmenom dijelu broda može prihvati jedan helikopter tipa SH-2G Seasprite dok se prema sredini broda nalazi hangar za njegov smještaj.

M. PTIĆ GRŽELJ

19

BRD 296 / 11. LIPNJA 2010.

HRVATSKI
VJENNIK

POLETIO PRVI PRODUKCIJSKI TEJAS

U indijskom Bangaloreu 2. lipnja je uspješno obavljen prvi probni let producijskog primjerka indijskog lako borbenog aviona Tejas LCA (Light Combat Aircraft). Tijekom leta dosegnuta je najviša visina od 11 000 m, odnosno najveća postignuta brzina je iznosila 1,1 M. Avion je proizvela indijska tvrtka Hindustan Aeronautics Limited (HAL), koja se nada do kraja ove godine osigurati sve potrebne certifikate kako bi započela sa serijskom proizvodnjom. Iako su indijske deklarirane potrebe za Tejasom između 200 i 250 aviona, HAL očekuje prvu narudžbu od 40 aviona Mk I inačice.

S Tejasom, i pobjednikom na Medium Multi-Role Combat Aircraft (MMRCA) natječaju, Indija kani zamijeniti postojeći flotu borbenih aviona MiG-21, MiG-27, MiG-29, Jaguar i Mirage 2000, odnosno s njime u ratnoj mornarici kani zamijeniti borbene avione Sea Harrier FRS.51 i Harrier T.60. Jedne od temeljnih odlika Tejasa su jednostavnost izrade, niska jedinična cijena koja se procjenjuje na oko 21 milijun američkih dolara, te otvorenost unutarnje arhitekture za ugradnju različite avioničke te nošenje naoružanja različitih proizvođača.

I. SKENDEROVIC

Krajem travnja tvrtki Boeing dostavljen je prvi borbeni avion F-16, na kojem će biti obavljene preinake u svrhu stvaranje besposadne letjelice QF-16 odnosno stvaranja zračne mete za potrebe Američkog ratnog zrakoplovstva (USAF).

Riječ je o prvom primjerku borbenog aviona F-16 koji je povučen iz operativne flote USAF-a, i koji će biti rabljen kao zračna meta za vježbanje gađanja s raznim navođenim projektilima zrak-zrak i zemlja-zrak.

BESPOSADNI F-16

Radovi na *umirovljenim* F-16 bit će obavljani u sklopu FSAT (full-scale aerial target role) programa, odnosno bit će zamjena za besposadne borbene avione QF-4 koji su dosad bili rabljeni kao zračne mete. Glavni partner Boeingu u konverziji F-16 u QF-16 će biti britanski BAE Systems, koji je surađivao i kod konverzije aviona QF-4, kada je napravljeno 240 takvih meta. Zasad se planira konverzija u zračne mete za 126 umirovljenih F-16, a prvi takav avion trebao bi biti dostavljen USAF-u 2014. godine.

I. SKENDEROVIC

JUŽNA KOREJA POVEĆALA PROIZVODNJU PROJEKTILA HONG SANGEO

Južnokorejska tvrtka LIG Nex1 je ubrzala proizvodnju Hong Sangeo (Red Shark) protupodmorničkih torpeda nastavno na vladin zahtjev povodom nedavnih događanja potonuća južnokorejskog razarača. Navedena tvrtka je u suradnji s južnokorejskom vojno razvojnom agencijom osmisnila i razvila spomenutu torpedu za oko 80 milijuna dolara dok je razvojna faza i testiranje samoga torpeda trajalo gotovo 9 godina.

Krajem kolovoza prošle godine, Južna Koreja je započela proizvodnju 70 lakih protupodmorničkih torpeda Hong Sangeo namijenjenih uporabi na svojim najnovijih razaračima. U skladu s izvornim terminskim planovima, prva implementacija očekivala se u razdoblju 2010 - 2012. Dvofazna torpeda Red Shark su laka dalekometna torpeda brod-podmornica prije svega namijenjena razaračima klase Gwangaeto the Great (KDX-

I) te Chunmugong Yi Sunshin (KDX-II).

Osnovna karakteristika prečizno vođenih torpeda jest njihovo vertikalno lansiranje s broda te mogućnost leta do 12 milja prije zarona u more kako bi pronašlo i uništilo cilj. Južna Koreja je investirala oko 145 milijuna dolara u proizvodnju torpeda te je inicijalno planirano povećanje proizvodnje s 2013. pomaknuta nešto ranije.

Također, navedeni su subjekti sudjelovali u razvoju či-

tave serije Shark torpeda, Blue Shark (laki torpedo) te White Shark (teški torpedo).

M. PTIĆ GRŽELJ

X-51A WAVERIDER PET PUTA BRŽI OD ZVUKA

Hipersonična testna raketa X-51A Waverider je 26. svibnja 2010. iznad južne obale Kalifornije tijekom leta koji je trajao 140 sekundi postigla brzinu od 5 M. Posebnost ovog uspjeha jest u tome da je ovo dosad najduži let ostvaren scramjet (supersonic combustion ramjet) motorom. Dosadašnji najdulji let od 12 sekundi je postigla NASA-ina raketa X-43 tijekom 2007. kada je postignuta brzina od čak 10 M.

Raketu X-51A Waverider je proizveo Boeing, dok je scramjet motor izradio

Pratt & Whitney. Uz američko ratno zrakoplovstvo, u program razvoja scramjet

motor su uključeni DARPA (Defence Advanced Research Programs Agency) i NASA (National Aeronautics and Space Administration). Raketu je podyješeno pod svoje krilo, do visine od 15 088 m, ponio bombarder B-52H nakon čega je obavljeno odbacivanje raketu i realiziranje njezina kratkog leta. Plan DARPA-e i NASA-e je da u sljedećem razdoblju sa X-51A Waverider postignu brzinu od 6 M uz let u trajanju od 300 sekundi.

I. SKENDEROVIC

KANADSKA MORNARICA ZADRŽALA ČITAVU KLASU KINGSTON

Pomorsko zapovjedništvo kanadskih oružanih snaga, odnosno kanadska ratna mornarica odlučila je u operativnoj službi zadržati svih 12 obalnih patrolnih plovila (Maritime Coastal Defence Vessels - MCDV) nakon višemjesečna razmatranja o izlasku iz aktivne službe polovice navedene klase.

Brodovi klase Kingston istisnine su 970 tona te imaju najveću brzinu od 15 čv i daljinu plovidbe 5 000 Nm. Četiri broda rabljena su u operaciji pretraživanja

nakon pada zrakoplova Swissair Flight 111 u more blizu Nove Scotie u kolovozu ove godine. Šest brodova, dva sustava za nadzor smjera plovidbe i daljinski upravljanje podvodno vozilo imaju bazu u Esquimaltu. Preostalih šest brodova i dva sustava za nadzor smjera plovidbe, kao i dva susta-

va mehaničkih minolovki smješteni su u Halifaxu.

Posadu uglavnom čini pričuvni mornarički sastav, a brodovi se rabe za nadzor ulaza i izlaza iz kanadskih luka, pomoći ostalim kanadskim službama u području ribarenja, djelovanju u operacijama suzbijanja krijućenja droga, sprečavanju terorizma, spašavanju izbjeglica, traženju i znanstvenim istraživanjima.

M. PTIĆ GRŽELJ

Prema navodima agencije Reuters, njemački borbeni helikopteri zadnje generacije Eurocopter EC-665 Tiger UHT (Unterstützungshubschrauber Tiger) su do dalnjeg prizemljeni. Naime, Reuters navodi da je njemačko ministarstvo obrane zatražilo od proizvodača znatnije dorade na helikopterima koje se odnose na unutarnju kablužu te na letne performanse.

PRIZEMLJENI NJEMAČKI TIGERI

Njemačka je 1998. sklopila ugovor vrijedan tri milijarde eura za dostavu 80 borbenih helikoptera Tiger UHT, te prateće opreme i naoružanja. Dostava je započela 2003. a do kraja 2009. Njemačkoj je dostavljeno 11 helikoptera, iako je bila planirana dostava 67 Tigera. Njemačka je upozorila Eurocopter da dostavljeni Tigeri nisu sposobni za punu operativnu uporabu. Uz to, zatraženo je od proizvodača da se tijekom 2010. obave potrebne preinake na dostavljenim te na novim helikopterima, odnosno da prvi Tigeri budu spremni za upućivanje u misiju ISAF u Afganistanu do studenoga 2011., gdje se već nalaze francuski Tigeri HAP (Helicoptères d'Appui Protection).

Njemačka inačica Tigera je predviđena za pružanje paljbenе potpore njemačkoj kopnenoj vojsci. Od naoružanja može nositi navođene protutenkovske projektilе HOT ili Trigat/PARS, nevođena raketna zrна Hydra kalibra 70 mm, te navođene projektilе zrak-zrak FIM-92 Stinger.

I. SKENDEROVIC

PLANIRANJE VOJNIH OPERACIJA EU-a

Od osnivanja, Evropska je unija sve aktivniji subjekt na međunarodnoj sceni, uključena u svjetsku politiku i globalna sigurnosna pitanja. Važno sredstvo utjecaja EU na politike i sigurnost jesu mirovne misije. Evropska je unija jedan od najaktivnijih aktera koji sustavno ulaže znatne napore da bi se rješile krizne situacije. Najviše je zainteresirana za održavanje civilne i vojne nazočnosti u Europi, Mediteranskom i Crnom moru i Africi.

U skladu s Ugovorom o Europskoj uniji, EU može provoditi humanitarne i mirovne misije, operacije upravljanja krizama, uključujući i operacije nametanja mira. Usporedno s drugim akterima međunarodne sigurnosti, poput UN-a ili NATO-a, EU ima manje iskustva u organiziranju, planiranju i provedbi klasičnih mirovnih misija, te se u svom radu učestalo služi njihovim iskustvima. U posljednjih 20 godina, EU je proveo samo šest klasičnih mirovnih operacija tijekom kojih je primjenio, kako provjerena rješenja i pravila tako i

vlastita, autonomna načela provođenja i planiranja operacija.

Postupci planiranja EU-a proizlaze iz načela Ujedinjenih naroda i Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, ali su oblikovane na temelju ciljeva EU-a navedenim u Ugovoru Europske unije. U to su uključeni postupci odgovora na krize najvišeg stupnja složenosti. EU samostalno ili u suradnji s UN-om, OSCE-om, NATO-om ili Vijećem Europe, provodi mjere promocije stabilnosti, aktivacije sustava rane upozorbe i sprečavanja konfliktata. Rad svih ovih organizacija i tijela se međusobno isprepleće i ojačava u svim fazama upravljanja krizama.

Evropska sigurnosna arhitektura izgrađena je na nekoliko razina i provodi se u sljedećim tijelima: Politički i sigurnosni odbor (PSC)¹, Vojni odbor (MC)² i

¹ PSC – Political and Security Committee – Politički i sigurnosni odbor

² MC – Military Committee – Vojni odbor je najviše vojno tijelo unutar Vijeća Europe, osnovano radi omogućavanja Europskoj uniji preuzimanje odgovornosti za puni spektar mjeru sprečava-

Odbor o civilnim aspektima upravljanja krizama (CIVCOM)³.

Politički i sigurnosni odbor (PSC) je ključni dio Europske sigurnosne i obrambene politike (ESDP)⁴ i Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (CFSP)⁵:

PSC se bavi svim aspektima CFSP-a, uključujući i ESDP,

PSC ima središnju ulogu u definiranju dalnjih mjera EU-a u odgovoru na krize,

PSC provodi politički nadzor i daje strateške smjernice za provedbu operacija upravljanja krizama.

Vojni odbor Europske unije (MC) predstavlja forum za vojna savjetovanja i suradnju između zemalja članica EU-a

nja konflikti i upravljanja krizama. Vojni odbor čine zapovjednik OS-a (CHoD) ili njihovi vojni predstavnici (MILREP). Vojni odbor se sastaje na razini zapovjednika OS kad god je to potrebno. Povjerenstvo pruža vojne savjeti i daje preporuke PSC-u, te pruža dodatne smjernice Vojnom stožeru.

³ CIVCOM – Committee on Civilian aspects of crisis management – Odbor o civilnim aspektima upravljanja krizama.

⁴ ESDP – European Security and Defense Policy – Evropska sigurnosna i obrambena politika

⁵ CFSP – Common Foreign and Security Policy – Zajednička vanjska i sigurnosna politika

u pogledu konflikata i upravljanja krizama. MC procjenjuje rizik potencijalnih kriza, daje vojne savjete i preporuke PSC-u.

Odbor o civilnim aspektima upravljanja krizama (CIVCOM) pruža informacije, oblikuje preporuke i savjetuje PSC i druga tijela Vijeća Europe o civilnim aspektima upravljanja krizama, općenito i vezano za specifičnu potencijalnu krizu.

Sustav planiranja i provođenja operacija EU-a provodi se u šest faza.

FAZA I: rutina

U ovoj fazi Politički i sigurnosni odbor nadzire prijetnje, analizira situaciju i vrši ranu upozorbu na sjednicama koje se održavaju na početku svakog novog presjedanja Vijećem Europe. Dodatno, PSC obavlja i dodatne periodične pregledе materijala, provodi savjetovanje unutar i izvan Europske unije. Zemlje članice EU-a i Povjerenstvo zajedno provode rutinski nadzor i razmjenu informacija, često i na tematskim radnim skupinama.

U skladu s potpisanim sporazumima, a izvan vremena krize, EU provodi savjetovanje s NATO-om, ali i sa zemljama koje nisu članice EU ili NATO-a, kao i s onima koje su kandidati za članstvo. Razgovori se vode o pitanjima pripreme, provedbe i realizacije operacija upravljanja krizama.

EU razmjenjuje informacije o Europskoj sigurnosnoj i obrambenoj politici u okvirima političkog dijaloga, održava redovite kontakte s Ujedinjenim narodima i drugim međunarodnim, regionalnim i nevladitim organizacijama.

Tajništvo Vijeća Europe i njegova podređena tijela, plansko osoblje Odbora za civilne aspekte misija i Vojni stožer EU-a (MS)⁶ provode usporedno, koordinirano i napredno planiranje, uključujući i preispitivanje postojećih planova.

⁶ MS – Military Staff – Vojni stožer. Vojni stožer EU-a je dio EU odgovoran za nadzor provedbe operacija unutar područja *Europske sigurnosne i obrambene politike*. Izravno je pridodan visokom predstavniku za Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, a nekad je bio dio Glavnog tajništva Vijeća EU-a. EUMS oglašava ranu upozorbu, procjenjuje situaciju i strateško planiranje misije kao i davanje zadaca u skladu s Ugovorom EU-a, uključujući i one koje je prepozna la *Europska sigurnosna strategija*. Također uključuje i identifikaciju europskih nacionalnih i multinacionalnih snaga i primjenu politika i odluka kako je zapovjedio Vojni odbor.

FAZA II: početak krize/ elaboracija nacrta koncepta upravljanja krizama

Kada je kriza primijećena i privučе pozornost Političkog i sigurnosnog odbora, povećava se priljev informacija (uključujući obavještajne podatke) između zemalja članica i Vijeća Europe. PSC identificira posebna područja za koja su im potrebne dodatne informacije. Odbor ima pristup svim potrebnim informacijama procesuiranim njihovim kanalima (uključujući podatke iz NATO-a, UN-a, OSCE-a i drugih međunarodnih organizacija) i svim prijedlozima i inicijativama vezanim za krizu. Situacijsko središte Europske unije (SITCEN)⁷ povećava prikupljanje informacija, procesuira ih i izvješćuje o situaciji glavnog tajnika EU-a ili visokog predstavnika, kao i sva ostala mjerodavna tijela koja upravljaju krizama (posebno PSC i MC).

Kroz situacijsku procjenu i procjenu rizika, Tajništvo Vijeća i Povjerenstvo zajedno pripremaju periodične zdržane procjene i stalne analize. PSC raspravlja o situaciji u svjetlu najnovijih podataka prikupljenih od relevantnih aktera da bi stvorili zajedničko razumijevanje krize i pružili odgovarajuće političke smjernice.

Na zahtjev glavnog direktora Vojnog stožera (DG EUMS)⁸, nadređeno Zapovjedništvo potencijalnog Operativnog zapovjedništva (OHQ)⁹ i druga strateška planska tijela pružaju potreban savjet i potporu. Povjerenstvo obavještava PSC o poduzetim i mjerama u pripremi i počinju promišljati o mogućoj uporabi drugih instrumenata. Jednako rade i zemlje članice, informirajući PSC o svim poduzetim mjerama na nacionalnoj razini.

U skladu s preliminarnim političkim procjenama, PSC može preinačiti postojeće zahtjeve za informacijama i zatražiti specifične informacije ili posebna izvješća od EU SITCEN-a, Povjerenstva ili od zemalja članica. PSC može zatražiti odgovorna tijela da pruže daljnje analize krize.

⁷ SITCEN – Situational Centre – Situacijsko središte

⁸ DG EUMS - Director General of EU Military Staff – glavni direktor Vojnog stožera EU

⁹ OHQ – Operational Headquarters – Operativno zapovjedništvo

PSC može odlučiti o osnivanju posebnog zajedničkog tijela Tajništva Vijeća Europe i Povjerenstva koje bi provelo Fact Finding Mission (FFM) da bi se provjerile činjenice i procijenila potreba za dalnjim mjerama EU-a, uključujući imenovanje posebnog povjerenika EU (SR EU)¹⁰ za određeno područje ili krizu. Mandat Posebnom povjereniku daje Vijeće EU-a.

Kontakti i sastanci između EU-a i NATO-a se povećavaju na svim razinama, od relevantnih službi (uključujući vojne stožere) do tijela na ministarskoj razini, da bi radi transparentnosti, savjetovanja i dogovora, dvije organizacije razgovarale o svojim procjenama krize i njezinim smjernicama razvoja. Razgovori i savjetovanja se povećavaju na svim razinama i sa zemljama koje nisu članice EU-a ili NATO-a. Kako se kriza razvija, na takvim intenziviranim savjetovanjima otvara se mogućnost razmijene ideje i pogleda na situaciju, kao i rasprava o zabrinutostima pojedinih zemalja, posebno onih čiju sigurnost pogađa razvoj krize. Kad PSC analizira situaciju i zaključi da je operacija EU-a odgovarajuća mjera odgovora, započinje izrada nacrta Koncepta upravljanja krizama (CMC)¹¹. Nacrt Koncepta najčešće priprema ad hoc Koordinacijski tim za odgovor na krize (CRTC).¹²

Tijekom izrade nacrta Koncepta, Tajništvo Vijeća u uskoj suradnji s Povjerenstvom, nastavlja rad na potrebnim pripremama za elaboraciju niza strateških, sveobuhvatnih opcija koje se sastoje od raznih elemenata. U ovom procesu Vojni stožer prema smjernicama Vojnog odbora priprema analize i opće vojne inačice djelovanja da bi pružili donosi-

¹⁰ SR – Special representative – posebni predstavnik

¹¹ CMC – Crisis Management Concept – Koncept upravljanja krizama je konceptualni okvir koji opisuje sveobuhvatni pristup Europske unije određenoj krizi i odnosi se na cijeli raspon aktivnosti. CMS je važno sredstvo osiguravanja koherentne i sveobuhvatne akcije EU-a, uzimajući u obzir raspon i omjer različitih instrumenata koji su dostupni Uniji. Struktura CMS-a mora ostati fleksibilna i prilagodljiva, jer je konačni oblik CMC-a određen nizom varijabli, poput stadija i lokacije u kojem se nalazi kriza.

¹² CRTC – Crisis Response Coordination Team – Koordinacijski tim za odgovor na krize se osniva na temelju potrebe da se tijekom krize spoje sposobnosti Povjerenstva i Tajništva Vijeća, da bi pomogli osigurati potreben stupanj koherentnosti i sveobuhvatnosti u procesu planiranja.

teljima odluka uvid u moguće posljedice koje bi ostvarivanje političkih i vojnih ciljeva moglo imati na vojne aktivnosti. U ovoj fazi određuje se odgovarajuće operativno zapovjedništvo koje će preuzeti ulogu planiranja i zapovijedanja mogućim vojnim operacijama. Odabir zapovjedništva provodi PSC na temelju prijedloga Vojnog odbora, a nakon savjetovanja sa zemljama članicama.

Kad se Koncept upravljanja krizom izloži PSC-u, daju se daljnje smjernice za razvoj dokumenta. Vojni odbor izlaže vojne aspekte nacrta Koncepta PSC-u, uključujući i procjenu moguće dostupnosti vojnih kapaciteta utemeljenih na prvim indikacijama od zemalja članica, iako one nisu obvezujuće.

Politički i sigurnosni odbor pregledava sve predložene inačice djelovanja Unije, donosi opću političku procjenu situacije i nakon dodatne rasprave proslijeduju Koncept upravljanja krizom Vijeću Europe sa svojim stavovima i jasno određenim političkim ciljevima koje će Unija ostvariti angažiranjem. Dodatno, predlažu sveobuhvatnu inačicu djelovanja koja se sastoji od raznih elemenata usmjerenih k smirivanju i stabilizaciji krize.

FAZA III: odobravanje koncepta upravljanja krizama i razvoj strateških opcija

Kad Vijeće EU-a odobri Koncept upravljanja krizama i osigura da su sve strategijske opcije djelovanja koherente, PSC čini sljedeće:

- zahtijeva od Vojnog odbora EU izdavanje smjernica za izradu Vojnostrateških opcija (MSOD),¹³
- na temelju prijedloga Vojnog odbora, određuje se mogući operativni zapovjednik (OpCdr)¹⁴,
- daje smjernice za daljnju razradu civilnih instrumenta, uključujući i moguće policijske misije i zadaće,
- koordinira informacijsku strategiju koju će primijeniti Predsjedništvo,

¹³ MSOD – Military Strategic Options Directive. Njome PSO izdaje zadaće Vojnom odboru da s Vojnim stožerom razradi, prioritizira i predstavi vojne strateške opcije.

¹⁴ OpCdr – Operational Commander – Operativni zapovjednik.

Povjerenstvo i zemlje članice. Svaki dio strateških opcija koje se odnosi na informacije moraju biti utemeljene na postavljenoj Informacijskoj strategiji.

Tri vrste strateških opcija se razvijaju sinkronizirano: vojne strateške opcije (MSO)¹⁵, policijske strateške opcije (PSO) i civilne strateške opcije (CSO).

Vojni stožer EU-a izdaje smjernice za izradu strateških opcija glavnom direktoru Vojnog stožera, koji ih pretvara u vojne strateške opcije. Smjernice su u

zapovjedništvo snaga, jačinu snaga i naznaku koje snage mogu biti raspoložive za upućivanje u operaciju.

Vojni odbor procjenjuje i daje prednost vojnim strateškim opcijama te ih proslijede PSC-u. CIVCOM isto radi za civilne strateške opcije.

Politički i sigurnosni odbor na temelju savjeta Vojnog i Civilnog odbora procjenjuju vojne, policijske i civilne opcije i njihovu sveukupnu koherentnost i usklađenost. U ovom procesu, Povjerenstvo

biti izraženi zahtjevi PSC-a kroz vojne termine. Sa svrhom olakšavanja razvoja vojnih strateških smjernica, zemlje članice i partneri daju preliminarne najave o svojim namjerama davanja snaga mogućim operacijama.

Razvoj vojne strateške opcije imaju prednosti koje su razvijene i mogu uključivati procjenu isplativosti rizika, C2 strukturu, te prijedloge vezane za operativnog zapovjednika, Operativno zapovjedništvo, zapovjednika snaga,

¹⁵ MSO – Military Strategic Options – Vojne strateške opcije predstavljaju moguću vojnu akciju osmišljenu da pomogne ostvariti cijelokupne ciljeve EU-a tijekom odgovora na krizu. MSO opisuje vojnu inačicu djelovanja, kao i ograničenja i potrebne resurse. Na temelju smjernica Vojnog odbora, Vojnih stožera razvija i predstavlja prioritete MSO na temelju CMC-a koji je odobril Vijeće.

donosi mišljenje koje ga predaje Vijeću EU-a da bi poduzeli potrebne mjere, uključujući i donošenje odluke o provedbi najizglednije inačice djelovanja.

FAZA IV: formalna odluka o poduzimanju mјera i razvoj planskih dokumenata

Kad Vijeće doneše odluku o poduzimanju mјera upravljanja krizom, između ostalog čini sljedeće:

- definira politički kontekst unutar kojeg se odluke moraju izvršiti,
- autorizira Politički i sigurnosni odbor da doneše svrhovite odluke vezane za politički nadzor i strateške smjernice provedbe operacija upravljanja krizama,

uključujući, ako je potrebno, uspostavu Odbora davatelja snaga,

- odlučuje o vojnim strateškim opcijama (uključujući i prijedloge o sastavu i sastavnica zapovijedanja), policijskim i civilnim strateškim opcijama, te pozivaju države članice da potvrde svoju spremnost pružanja potpore odabranoj inačici djelovanja

- odlučuje hoće li zemlje partneri biti pozvani da sudjeluju u operaciji,

- prema zahtjevima operacije, imenuje posebnog predstavnika EU-a.

- imenuje operativnog zapovjednika i određuje Operativno zapovjedništvo misije,

- određuje zapovjednika snaga, zapovjedništvo snaga i zapovjedništva komponenti.

Razvoj i odobrenje Koncepta operacije

PSC šalje potrebne smjernice Vojnom odboru koji usmjerava rad Vojnog stožera na nacrtu Inicirajućih vojnih smjernica (IMD).¹⁶ One omogućavaju operativnom zapovjedniku rad na potrebnim planskim dokumentima: Konceptu operacije (CONOPS), Zahtjevu za snagama (SOR), Operativnom planu (OPLAN) uključujući i smjernice za uporabu sile. PSC odobrava IMD prije nego ih Vojni odbor službeno objavi. Na temelju evaluacije Vojnog stožera, Vojni odbor savjetuje i daje preporuke PSC-u o nacrtu CONOPS-a nakon čega ga Vojni odbor službeno predaje na odobrenje Vijeću EU-a. Vijeće odobrava CONOPS i smjernice za uporabu sile.

Generiranje snaga

Politička obećanja zemalja članica pretvaraju se u vojne snage i sposobnosti i predstavljaju ključni dio svake EU operacije. Bez važnih doprinosa zemalja članica, proces generiranja snaga (FG)¹⁷

¹⁶ IMD – Initiating Military Directives – Inicirajući vojne smjernice. Njih priprema Vojni stožer na temelju vojnih strateških opcija koje je odabralo Vijeće EU-a.

¹⁷ FG – Force Generation – Generiranje snaga. U procesu generiranja snaga zemlje članice i međunarodne organizacije daju vojna sredstava i sposobnosti na raspolaženju EU za provođenje operacija. Sastoje se od identifikacije i aktivacije potrebnih sredstava potrebnih zapovjedniku za provođenje operacije, a završava potpi-

se ne može dovršiti, a operacija EU ne bi mogla započeti. Dodatno, ograničenja koja se stavlju na uporabu snaga mogu otežati njihovu uporabu, a time onemogućiti provođenje operacije kako je planirana, što u konačnici utječe i na uspjeh same operacije.

Idealno bi bilo kada bi deklarirane postrojbe bile bez ikakvih ograničenja, ali su zemlje članice odgovorne za to u kakvom statusu nominiraju svoje postrojbe. Ograničenja koja imaju namjeru staviti na svoje postrojbe trebaju objaviti što prije da bi omogućili pravodobnu promjenu zahtjeva za snagama ili prilagodbu i promjenu postojećih planova.

Na temelju zahtjeva PSC-a, Vojni odbor daje zadaću operativnom zapovjedniku da u suradnji s Vojnim stožerom provede proces generiranja snaga. Zemlje članice i druge zemlje koje daju snage, potvrđuju razinu i kvalitetu spremnosti na konferenciji generiranja snaga. Na sastanku Političkog i sigurnosnog odbora potvrđuje se dostupnost unaprijed određenih sredstava i sposobnosti.

Razvoj i odobrenje operativnog plana

Operativni zapovjednik priprema nacrt operativnog plana i nacrt pravila uporabe snaga (ROE).¹⁸ Vojni odbor na temelju procjene Vojnog stožera savjetuje PSC o detaljima vojnog dijela OPLAN-a, a CIVCOM o policijskom i civilnom dijelu. PSC ih razmatra, daje svoju suglasnost i predaje ga Vijeću EU na konačno odobrenje.

Odluka o početku operacije

Vijeće EU odobrava vojni i civilni operativni plan, Pravila uporabe snaga i SOFA te donosi odluku o početku operacije u onom trenutku kada su svi preduvjeti ispunjeni.

Predsjedavajući Vojnog odbora uz potporu operativnog zapovjednika

sivanjem transfera ovlasti prema operativnom zapovjedniku.

¹⁸ ROE – Rules of engagement – Pravila uporabe snaga. Smjernice vojnom zapovjedniku i snagama (uključujući i pojedince) koji određuje okolnosti, uvjete, stupnjeve i način na koji se sila ili druge mjeze koje se mogu protumačiti kao provokativne mogu primijeniti.

nazoči sastanku Vijeća EU kao glasnogovornik Vojnog odbora.

FAZA V: primjena

Pod pokroviteljstvom Vijeća EU, Politički i sigurnosni odbor nameće politički nadzor i daje strateške smjernice upravljanja kriza, kao i mjere nadzora primjerice svih poduzetih mjera, procjenjuje njihove učinke i predlaže prilagodbe tamo gdje su potrebne.

FAZA VI: preusmjeravanje mjera EU-a i završetak operacije¹⁹

Politički i sigurnosni odbor procjenjuje potrebu preusmjeravanja EU mjera, uključujući i mogućnost završavanja nekih dijelova cjelokupne misije. Postupak može biti potaknut procjenom Koncepta upravljanja krizama (CMC), koji bi bio razrađen nakon prijašnje provedbe postupaka.

Ako se PSC složi s predloženim mjerama, proslijedi Vijeću svoje preporuke o preusmjeravanju EU akcije i sveobuhvatnih inačica djelovanja koji se sastoje od različitih elemenata, uključujući mogućnost završavanja nekih dijelova ili cjelokupne operacije.

Vijeće EU odlučuje o preusmjeravanju EU akcija, uključujući završavanje dijela ili cjelokupne misije, odlučuje oko početka neke nove operacije, poziva Povjerenstvo da ponovi korake u svojoj ovlasti i poziva zemlje članice da ponove mjere poduzete na nacionalnoj razini.

EU pridodaje međunarodnoj sigurnosti angažiranje svojih postrojbi i stručnjaka diljem svijeta. Sudjelovanje u operacijama jest prije svega pomno organizirano i isplanirano u skladu s prije navedenim postupcima, a svi napor su usmjereni k ostvarivanju europske sigurnosne strategije "Sigurna Europa u boljem svijetu". ■

pukovnik Marek BRYLONEK je stariji specijalist u zapovjedništvu poljskog Oružništva

¹⁹ Mjere poduzete u ovoj fazi mogu se izvršiti i u ranijim fazama provedbe.

Marinko OGOREC

Tekući oklop - budućnost oklopa?

Istočnoeuropski narodi

i narodi Magreba u svom povijesnom razvoju imali su potpuno drukčiji doktrinarni pristup individualnoj zaštiti (pa prema tome i razvoju osobnog oklopa), na što je nesumnjivo najveći utjecaj imala njihova nomadska tradicija i manevarski način ratovanja koji je zahtjevao brze pokrete, borbu na odstojanju s lukom i strijelama kao dominantnim oružjem. Za takav način ratovanja oklop je bio nužno zlo i rađen je samo u onom

obliku koji je omogućavao nesmetani pokret, te bio prihvatljivo opterećenje ratniku i njegovu konju (ti narodi su uzgajali male, temperamentne i brze konje koji nisu mogli podnijeti veliki teret duže vrijeme). U skladu s tim, nikada nisu prihvatali niti rabili puni oklop zapadnoeuropskog tipa, već su se zadržali na oklopu od žičanog pletiva, s pločastim ojačanjima na prsima, leđima, ramenima i podlakticama u najboljem slučaju.

Nekada su osnovnu strukturu oklopa činile metalne ploče, žičano predivo i sl., danas su to sintetički, višeslojni kompozitni materijali, a sutra bi možda mogli biti posebni kemijski spojevi u obliku gela koji se prilikom udara projektila progresivno zgušnjava na njegovoј balističkoj putanji i tako mu sprečava prodor u tijelo korisnika

ZASTOJ I PREPOROD INDIVIDUALNOG OKLOPA

Otomansko Carstvo svoje najveće širenje ekspanzije doživljava u XVI. stoljeću, kada i razvoj njihovih individualnih oklopa dostiže svoj vrhunac, međutim niti izdaleka ne postiže zaštitne odlike tadašnjih maksimilijskih oklopa zapadnoeuropskih vitezova. Puni turski oklop i dalje čini košulja od žičanog pletiva ili veržna košulja koja se spušta do koljena, s pločastim ili lamelarnim ojačanjima na prsima, leđima i oko struka, te monolitnom zaštitom podlaktica, koljena i potkoljenica. Kaciga je lagana i bez vizira (eventualno s ispustom za zaštitu nosa), a zaštitu šake jednostavno ne postoji (osim štita i eventualno balčaka sablje). Oklop konja je, za razliku od zapadnoeuropskih, dosta lagan i sastoјi se od platnene ili kožne pokrivke ojačane metalnim pločicama. Od sredine XVI. stoljeća zapadni i srednjoeuropski konjanici postaju sve teži i zaštićeniji, a turski sve više odbacuju oklop, koji nadomiještaju boljom taktikom i većom pokretljivošću u borbi.

Razvoj oklopa u feudalnom Japalu

U usporedbi s feudalnim vojnim strukturama europskog prostora, vojne strukture feudalnog Japana imale su do-

sta različiti razvoj, ali ne toliko u njihovu društveno-socijalnom statusu koliko u autohtonosti razvoja naoružanja i vojne opreme, te u skladu s tim taktike borbe. To se ponajprije može obrazložiti dugotrajnom izolacijom Japana, praktično bez ikakva vanjskog utjecaja na njihovo društvo, a samim time i vojsku. Nai-me, isključivo zahvaljujući izdvojenosti japanskog otočja i vrlo malom stranom utjecaju, japanski način ratovanja, oružje i vojna oprema razvijani su potpuno autonomno, zbog čega nemaju pandana u vojnoj povijesti. Njihovo glavno oružje bio je asimetrični kompozitni luk od bambusa ili lameliranog drveta, koji je bio izrazito velik, ali i dovoljno lagan za nesmetano rukovanje. Osim luka i strijеле, najvažnije oružje bio je mač, uvijek izrađivan i nošen u paru – veći je (katana ili daitō) bio je osnovno oružje za blisku borbu, a manji (wakizashi ili shōtō) služio je kao oružje za bacanje, pomoćno oružje i u slučaju da se njegov vlasnik odlučio za ritualno samoubojstvo (harakiri - sepuku). Dok su se mačevima uglavnom služili samuraji, ostali vojnici bili su naoružani raznim vrstama oružja s dugom drškom, koja su isto tako imala svoj vlastiti razvojni put i u većoj mjeri se razlikovala od sličnog europskog naoružanja (kao što su npr. koplje yari, naginata, trozub magari i sl.). Osim specifično strukturiranog naoružanja, samuraji su razvili i osebujni stil bliske borbe što je zajedno utjecalo na stvaranje individualne zaštite karakteristične samo za feudalni Japan.

Oklop je bio uglavnom od metalnih ili kožno-metalnih ploča, međusobno povezanih kožnim ili svilenim trakama, a tijelo su pokrivale kao zavjesa i nisu bile čvrsto pričvršćene. Takva struktura oklopa koncipirana je primarno na skretanje putanje naoružanja, a ne na zaštitu tijela od njegova izravnog udara, kao što su bili građeni europski oklopi. Drugim riječima, japanski oklop štitio je tako da se slobodno viseća ploča koju pogodi strijela (naravno ako nije pod kutom od 90° u odnosu na tijelo) pomakne i tako skrene putanju strijеле čiju probojnost nikakav kompaktni oklop ne bi zausta-

vio. Slično je oklop funkcionirao i u bliskoj borbi, kada su nepričvršćene ploče mogle skrenuti putanju oštice mača. Jedini pričvršćeni dio oklopne zaštite bila je teška, masivna kaciga koja je obično imala i lameliranu zaštitu vrata i ramena, te razne dodatke za zaustavljanje udarca mača ili skretanje oštice. Oklopi su izrađivani namjenski (npr. oklop pješaka bio je sasvim drukčiji od oklopa konjanika koji je obično bio teži i tako konstruiran da se većim dijelom težina raspoređivala na konja, a ne jahača) i često su bili nesimetrični (kod strijelaca je obično lijeva ramena ploča bila znatno manja od desne da ne bi ometala strijelcu u

Japanski samuraj u punom oklopu i naoružan kopljem yari. Lice mu je zaštićeno maskom s umjetnim brkovima (vjerojatno kako bi se dobio "strašniji" izgled i tako psihološki utjecalo na protivnika)

gađanju). S obzirom na to da je uporaba oružja zahtijevala obje ruke, štitovi se nisu mogli rabiti, a osim toga probojnost japanskog hladnog oružja bila je toliko velika da su štitovi morali biti izrađivani od masivnih čeličnih ploča kako bi imali odgovarajući zaštitni učinak. Dakako, takvi štitovi bili su toliko teški da njihova uporaba praktično ne bi bila moguća.

Dekadencija individualnog oklopa

Smanjivanje važnosti individualnog oklopa počinje pojavom i razvojem vatrenog oružja i preporodom pješaštva kao glavnog roda kopnene vojske. Prve

arkebuze bile su prilično glomazno i nespretno vatreno oružje, dosta slabe probojne moći (unatoč tomu probijale su oklop na manjim udaljenostima), ali tek pojавa i razvoj musketa donosi krupnije promjene u način ratovanja. U biti, musketa se po načinu punjenja i mehanizmu opaljenja nije razlikovala od arkebuze, ali je zbog kvalitete izrade mogla rabiti veću količinu barutnog punjenja, što je utjecalo na povećanje brzine, dometa i probojnosti zrna. Konjaništvo zadržava individualni oklop duže od pješaštva, međutim dalnjim povećanjem probojnosti vatrenog oružja, postupno ga odbacuju, da bi se dobilo na povećanju brzine konja kao jedinom učinkovitom načinu zaštite od paljbe pješaštva i topništva.

Krajem XVII. stoljeća pješaštvo ponovno postaje glavni i najbrojniji rod kopnene vojske nakon kratkog prekida u drugoj polovici Tridesetogodišnjeg rata, kada je svoje prvenstvo nakratko moralo prepustiti konjaništvu. Kopljanci i helebardisti definitivno nestaju, a koplje se zamjenjuje puškom s bajonetom, koja postaje osnovno naoružanje pješaštva i s njom je naoružan svaki pješak. Puške kremenjače daju novu kvalitetu streljačkom naoružanju, koja je individualni oklop učinila potpuno neučinkovitim i po završetku Tridesetogodišnjeg rata on se u potpunosti gubi, osim kod kirasira, koji kao teško konjaništvo jedini zadržavaju prsno-leđni oklop "kirasu" po kojem su i dobili ime. Kirasiri su napadali protivnika duboko ešeloniranim, masovnim borbenim postrojem, u punom galopu i udarajući udar hladnim oružjem, a glavni cilj bilo im je konjaništvo protivnika ili bok njegova pješaštva. Nakon toga oklop se potpuno gubi iz oružanih snaga, praktično sve do I. svjetskog rata, iako je bilo pojedinačnih (uglavnom neuspješnih) pokušaja njegove uporabe i u ostalim ratovima XIX. stoljeća, ponajprije sa svrhom balističke zaštite.

Suvremeni individualni oklop

Veliki gubici tijekom pozicijskog ratovanja u I. svjetskom ratu (osobito od snajperske paljbe), potaknuli su traženje

novih oblika osobne zaštite vojnika, koji su započeli improviziranim ojačanjima kacige, a u konačnici završili jednodjelnim prsnog leđnjim poluoklopom. Budući da je to bilo prilično masivan i težak oklop, dosta nespretan u svakodnevnoj uporabi, uglavnom je bio namijenjen promatračima protivničkih položaja, koji su najviše bili izvrgnuti protivničkoj paljbi. Unatoč svojoj masivnosti i kompaktnosti, taj oklop nije mogao zaštititi njegova korisnika od izravnog pogotka puščanog ili strojničkog zrna, ali je bio vrlo učinkovit kod zaustavljanja rikošeta ili fragmenata topničkih projektila, zbog čega je ipak djelomično ostvario svoju osnovnu ulogu. Njegov najveći nedostatak bila je velika težina i nezgrapnost što je znatno otežavalo pokretljivost vojnika koji ga je nosio, a nerijetko i slaba preglednost bojišnice.

Tijekom II. svjetskog rata, individualni se oklop rabio vrlo rijetko zbog same dinamike ratnih operacija koja je bila znatno brža i intenzivnija nego u I. svjetskom, ali i zbog veće probognosti i razorne moći vatrenog oružja. Osim Crvene armije nijedna druga zaraćena strana nije ga rabila sustavno (ako je i rabljen, bila je to uglavnom pojedinačna inicijativa). Crvena armija svoje je jurišne postrojbe opremala standardiziranim protubalističkim oklopom SN-42, o kojem nema previše podataka, osim da je riječ o prilično teškom oklopu koji je omogućavao potpunu balističku zaštitu od pištoljskog streljiva (uključujući i ono ispaljeno iz kratkih strojnica). Njime su se služili isključivo sovjetski jurišnici prilikom gradskih borbi i tijekom napada na pojedine važne taktičke položaje.

Iskustva iz oba svjetska, ali i lokalnih ratova prve polovice XX. stoljeća pokazala su nužnost ponovnog stvaranja učinkovite osobne zaštite vojnika, što je omogućeno tek razvojem protubalističkih košulja ili zaštitnih prsluka, poznatih pod nazivom pancirke. Razmišljanja o stvaranju učinkovite protubalističke zaštite započela su u stvari od kada je uočena neučinkovitost klasičnih oklopa

protiv vatrenog oružja, međutim do ostvarenja je moglo doći tek razvojem suvremene industrije i stvaranjem sintetičkih kompozitnih materijala velike čvrstoće i fleksibilnosti.

Prvi zaštitni prsluci pojavili su se 1860. godine u Koreji, relativno brzo nakon francusko-korejske kampanje, međutim prvi put su rabljeni tek 1871. tijekom američke invazije na korejski otok Ganghwa. Te su pancirke bile izrađene od 12 slojeva pamučnog tkanja s metalnim pločicama između slojeva kao ojačanjem, ali nema pouzdanih podataka o njihovoj učinkovitosti. Tijekom ranih 80-ih godina, Amerikanac

Časnik francuskih kirasaира iz razdoblja Napoleonovih ratova (prva polovica XIX. stoljeća)

George Emery Goodfellow izrađivao je komercijalne pancirke od svilenog prediva s ojačanjima, koje se moglo nositi ispod gornjih slojeva odjeće i praktično su bile nevidljive, a njihov razvoj nastavio je Casimir Zeglen iz Chicaga. Proizvodnju zaštitnih prsluka gotovo jednakih američkim, za europsko tržište započeo je početkom XX. stoljeća Jan Szczepanik. Jeden njegov zaštitni prsluk nosio je i nadvojvoda Franz Ferdinand tijekom Sarajevskog atentata. S obzirom na to da je metak pogodio nadvojvodu Ferdinanda u vrat iznad prsluka, teško je procijeniti njegovu učinkovitost, međutim isti takav prsluk spasio je život španjolskom suverenu Alfonsu XIII. u atentatu 1901. godine (a možda je samo bio bolje sreće).

Tijekom II. svjetskog rata, zaštitni su se prsluci rabili razmjerno rijetko, poglavito za zaštitu visokih dužnosnika i obično su se nosili ispod odjeće, dok je za vojne potrebe jedino SAD razvio zaštitne prsluke koji su nošeni na odori, međutim riječ je o uvijek teškim pancirkama relativno slabe zaštite, pa nisu našle širu operativnu primjenu. Puni razvoj suvremenih pancirki započeo je tek nakon rata, a osobito kada je u operativnu uporabu uveden kevlar.

Suvremeni zaštitni prsluci izrađuju se od višeslojnih kompozitnih materijala, a prema potrebi se mogu ojačavati dodatnim metalnim ili keramičkim pločicama i našli su iznimno široku primjenu u gotovo svim djelatnostima koje se bave problematikom zaštite i sigurnosti - od vojske i policije do raznih zaštitarskih i sigurnosnih tvrtki, a vrlo raširene su i među profesijama pojačano izloženih mogućnostima fizičkog ili oružnog napada (npr. političari, menadžeri, djelatnici u pravosuđu, javne osobe i sl.). Prema potrebi korisnika, željenom stupnju zaštite i sl. mogu se nositi ispod odjeće ili preko gornje odjeće, te se proizvode u cijelom spektru raznih dimenzija, oblika, debljine i težine. Najnoviji su modeli zaštitnih prsluka vrlo lagani, pa mogu biti teški i manje od dva kilograma, poboljšane su udobnosti za nošenje i zbog toga se mogu nositi vrlo dugo bez skidanja za odmor korisnika. Osim toga, vrlo su djelotvorni (prema američkim statistikama, samo u zadnja tri desetljeća spasili su živote tri tisuće američkih policajaca, o vojnicima i civilima koji ih rabe da se i ne govori), a pokazali su se učinkovitom zaštitom ne samo kod vatrenog već i pri napadu hladnim oružjem, tjelesnom snagom, pa čak i u prometnim nesrećama. Zavisno od njihovih protubalističkih osobina, podijeljeni su u nekoliko standardiziranih kategorija zaštite:

Tip I predstavlja najlakše zaštitne prsluke, s najslabijom balističkom zaštitom, ali zato vrlo lagane i udobne za nošenje, koji u stvari nimalo ne sputavaju pokrete korisnika. Nose se

isključivo ispod odjeće i učinkovito štite od slabijeg pištoljskog i revolverskog streljiva (npr. kalibara .22 Long Rifle; 6,35 mm i 7,65 mm). Granična zaštita je kod pištolja 9 mmK.

Tip IIa je malo jači zaštitni prsluk koji učinkovito štiti od pištoljskog streljiva do kalibra 9 mm Para (standardni metak) i .40 S&W. Graničnu zaštitu predstavlja revolversko streljivo .38 Specijal. Inače se ne razlikuje mnogo od prsluka Tipa I i jednako tako se nosi ispod odjeće.

Tip II je već znatno snažniji, ali i dosta teži zaštitni prsluk koji učinkovito štiti od većine pištoljskog streljiva u operativnoj uporabi, uključujući sve vrste metaka u kalibru 9 mm Para i 10 mm Auto. Graničnu zaštitu predstavlja revolversko streljivo .357 Magnum. Postoje različiti modeli ovih prsluka, neki se mogu nositi ispod odjeće, neki se nose iznad odjeće, pojedini se mogu ojačati dodatnim balističkim pločama sa svrhom povećanja zaštitne moći i sl. Izrađuju se za veliki broj korisnika, ali prvo za komercijalnu i policijsku potrebu, manje za vojnu kojoj je nužno veći stupanj zaštite.

Tip IIIa predstavlja standardnu zaštitu potrebnu policijskim pancirkama i štiti od svih pištoljskih i revolverskih kalibara, uključujući i najsnažnije kalibre kao što su .44 Magnum i .357 SIG (ali samo za razne tipove deformabilnih zrna; zrna s punom košuljicom tih kalibara su na granici zaštitnih sposobnosti). Uz dodatna ojačanja, zaštita se djelomično može proširiti na najmoćnije suvremeno revolversko i pištoljsko streljivo, kao što je .454 Casull ili .50 AE, te neke slabije puščane kalibre.

Tip III je teška vojno-policijska pancirka namijenjena za osobnu zaštitu od većine suvremenog puščanog streljiva (zaključno s kalibrima 7,62 mm NATO i 7,62x54 mmR) i gotovo svih pištoljskih i

revolverskih kalibara. Obično se nosi na odjeći zbog svojih dimenzija, a provodi se u raznim oblicima, maskirnim shemama i dodatnim ojačanjima.

Tip IV podrazumijeva pancirke najveće balističke zaštite, učinkovite i protiv jačeg puščanog streljiva kao što su 7,9x57 mm Mauser ili .30-06 Springfield. Ovakve su pancirke namijenjene zaštiti posebno izloženih specijalista, te

Vojna pancirka visokog stupnja zaštite s dodatnom zaštitnom pločom. Ovaj model namijenjen je isključivo za nošenje preko odjeće i zbog toga slijedi maskirnu boju vojne odore

se dizajniraju i izrađuju za specifične potrebe svake od tih specijalnosti (npr. u ovu skupinu može se ubrojiti zaštitna oprema pirotehničara, pojedinih vojnih i policijskih specijalaca i sl.).

Zaštitni prsluci većeg stupnja zaštite obično se dodatno pojačavaju umetcima ili pločama od vrlo otpornih metalnih legura ili specijalne keramike, namijenjenim za ublažavanje traume izazvane pogotkom (tzv. blunt trauma). Ove ploče nisu primarno namijenjene za zaustavljanje zrna ili šrapnela, već im je osnovna uloga rasporediti silu udara

zrna na što veću površinu, jer pogodak iz vatrene oružja može nanijeti ozbiljnu ozljeđu (slomiti kosti, izazvati perforaciju unutarnjih organa, hidrokinetički šok i sl.), pa čak i usmrtiti, a da zrno pri tome nije probilo balistički prsluk. Zbog toga je vrlo važno energiju pogotka (osobito kod snažnijeg streljiva koje na cilju predaje znatno više energije) raspršiti na što veću površinu prsluka (odnosno tijela korisnika), čime se smanjuje i njezin negativni učinak.

Uporaba individualnih oklopa danas pomalo opet podsjeća na nekadašnje davne dane (osobito prateći dokumentarne filmove i slike s ratišta, ili policijskih akcija novog doba), jer gotovo sve suvremene vojske i policije masovno rabe sva raspoloživa (ujedno i vrlo učinkovita) sredstva individualne zaštite. Iako moderni ratnik baš i nema previše vizualne sličnosti s nekadašnjim riterom u punom oklopu, osnovno načelo zaštite u biti je isto. Jednako tako, isti je i glavni problem individualnog oklopa nekada i danas - s povećanjem zaštite nužno se povećava njegova masa, te nespretnost i ograničavanje pokretljivosti njegovu korisniku. Rješavanje ovog problema predstavlja (i još duže vrijeme će predstavljati) temeljni smjer u dalnjem usavršavanju individualne zaštite. Nekada su osnovnu strukturu oklopa činile metalne ploče, žičano predivo i sl., danas su to sintetički, višeslojni kompozitni materijali, a sutra bi možda mogli biti posebni kemijski spojevi u obliku gela koji se prilikom udara projektila progresivno zgušnjava na njegovoj balističkoj putanji i tako mu sprečava prodor u tijelo korisnika. U svakom slučaju, budućnost će pokazati smjer daljnog razvoja individualnih oklopa koji su preživjeli kroz stoljeća ratovanja, da bi i dandanas bili vrlo aktualni i nezamjenjivi u cijelom spektru ljudske djelatnosti, pa je s tog gledišta njihova perspektiva neupitna. ■

Hrvoje BARBERIĆ

Otok Cipar je 1878. potpao pod britansku vlast, da bi ciparski zahtjevi za neovisnošću 1955. doveli do početka oružanih napada na Britance. Britanija je 1960. pristala povući se s Cipra, premda je zadržala dvije vojne baze na otoku

CIPAR 1955. - 1960.

Cipar je treći po veličini otok u Mediteranu, nalazi se sedamdeset kilometara južno od turske obale i tristotinjak kilometara istočno od grčkog arhipelaga. Otokom je od druge polovice šesnaestog stoljeća vladalo Otomansko Carstvo, da bi Ciparskom konvencijom potpisanim 1878. između Turske i Velike Britanije došao pod britansku administraciju. Kad je početkom I. svjetskog rata Turska stupila u koaliciju s Njemačkom, otok je pripojen Britanskom Carstvu. Potom ga je London neuspješno pokušao ponuditi grčkom kralju u zamjenu za ulazak Grčke u rat na strani Antante.

Za vrijeme Otomanskog Carstva je na otok, koji je dotad etnički i kulturološki pripadao helenskoj civilizaciji, naseljeno tursko stanovništvo. Do XX. stoljeća su odnosi između grčke i turske zajednice na otoku bili razmjerno tolerantni. Ciparski su Grci dolazak pod britanski suverenitet doživjeli kao oslobođenje, te su od Londona tražili političko ujedinjenje s maticom Grčkom tzv. Enosis, koje se međutim nije dogodilo. Frustracije ciparskih Grka političkim položajem otoka su kulminirale 1931. valom nasilja usmjerenog protiv britanske vlasti. Ipak, zahtjevi za ujedinjenjem su tijekom II. svjetskog rata bili privremeno stavljeni

sa strane, a čak 30 000 Ciprana je bilo angažirano u britanskim vojnim postrojbama. Poslije rata obnovljeno je pitanje statusa otoka te je pedesetih godina Grčka u Ujedinjenim narodima poticala rasprave o Cipru. No, London se još nije bio voljan povući s otoka. Taj komad zemlje je postao zapovjedništvo britanskih snaga za Bliski istok, a nakon povlačenja iz Egipta i najveća britanska vojna baza u istočnom Mediteranu. Istodobno je politika Londona upravljajući otokom namjerno antagonizirala dvije etničke zajednice. Početkom šezdesetih godina je na otoku živjelo 700 000 stanovnika, od čega su Grci činili osamdeset, a Turci malo manje od dvadeset posto.

EOKA kreće

Za arhiepiskopa Ciparske pravoslavne crkve je 1950. izabran Makarios III. koji je postao neslužbeni lider grčke otočne zajednice. Iako je Makarios bio zagovornik ujedinjenja, protivio se radikalnim rješenjima. Početkom 1955. je umirovljeni pukovnik grčke vojske Georgios Grivas osnovao Nacionalnu organizaciju ciparskih boraca (Ethniki Organosis Kyprion Agoniston) – EOKA. U proljeće te godine EOKA je počela s napadima na britansku vojsku u kojima je poginulo stotinjak vojnika, kao i napadima na probritanske Ciprane, ljevičare i na tursku zajednicu. EOKA je 1. travnja 1955. započela sa serijom bombaških napada diljem otoka. Sredinom kolovoza napadnuta je i policijska postaja u gradu Kyreniji.

Početkom rujna za novog je guvenera otoka imenovan feldmarsal John Harding nakon čega su na otok razmještene dotatne britanske vojne postrojbe. Britanska je vojska imala velikih proble-

Britanci traže pripadnike EOKA-e među muškarcima u ciparskom naselju

ma u pokrivanju Cipra. Naime, kriza se poklopila s Mau Mau ustankom u Keniji te s razmještajem britanske vojske na drugim žarištima u svijetu. Nakon pogibije nekolicine britanskih vojnika za samo nekoliko dana u studenom 1955., Harding je proglašio izvanredno stanje. Vojna je uprava brutalnim metodama pokušala ugušiti civilnu potporu pobuni, uključujući i protjerivanje i zatvaranje te čak kolektivno kažnjavanje ciparskih tinejdžera. Tijekom zime su u ciparskim planinama počele opsežne operacije u traženju Grivasova utočišta, koje međutim nisu dale rezultata.

Važan uspjeh za Grivasa i ciparske gerilce je predstavljalo poštivanje Grivasove zapovijedi u proljeće 1956. Na temelju te zapovijedi sve otočne škole pozvane su da izvjesne grčke zastave umjesto britanskih. Većina je ravnatelja pod pritiskom gerilaca poslušala zapovijed te je manje od petine škola ostalo ispod "Union Jacka". U svibnju 1956. je počela nova velika vojna operacija na baze gerilaca na planini Trodos, u kojoj su ustanici pretrpjeli velike gubitke, a sam Grivas je zamalo izbjegao hvatanje. No izbjjanje Sueske krize i premještaj dijela britanskih trupa s Cipra u Egipat su spriječili potpuni britanski uspjeh i slamanje gerilaca.

Istodobno su ciparski Turci 1957., kao protutežu EOKA-i, osnovali Tursku organizaciju otpora (Turk Mukavemet Teskilati – TMT) koja se zalagala za podjelu otoka, smatrajući je jedinim uspješnim načinom zaštite turske manjine. Rasle su i napetosti između ciparske i turske otočne zajednice koje su kulminirale sukobom u ljetu 1958. kod turskog sela Geunyeli gdje je ubijeno osam Grka.

Ostvaren cilj

Usporedno s gerilskom aktivnošću, trajala je i teroristička kampanja ciparskih Grka. U ljetu 1956. su teroristi EO-KA-e u bombaškom napadu na restoran pogreškom ubili i američkog vicekonzula, što je pokretu i ideji ciparske neovisnosti prisrbilo negativan publicitet u američkoj javnosti. U kolovozu 1956. došlo je do ubojstva britanskog vojnog

EOKA nije propuštalа priliku pokazati svoju prisutnost

časnika na ulici u Nikoziji i napada na supruge vojnih časnika. Kao reakciju, britansko vojno zapovjedništvo je zapovjedilo masovna uhićenja ciparskih Grka i njihovo zadržavanje, pri čemu je nekoliko civila umrlo od posljedica zlostavljanja.

Sredinom pedesetih u Londonu je organizirana neuspjela konferencija o Cipru, na koju su za isti stol dovedene grčka i turska vlada, da bi neuspjeh konferencije rezultirao pogoršanjem odnosa između dvije države i paljborom Grka u Turskoj. Novi su razgovori o budućnosti Cipra počeli u veljači 1958. u Zürichu, na kojima su također, uz predstavnike dviju otočnih zajednica i Velike Britanije, sudjelovali i predstavnici Grčke i Turske. Pregоворi su urodili donošenjem tri sporazuma kojima je dogovorena neovisnost Cipra i politički ustroj buduće države.

Prema odredbama Ciriškog sporazuma, turska manjina je na otoku dobila tražena jamstva da neće doći do ujedinjenja s Grčkom. Sporazum je predviđao zajedničku akciju Velike Britanije, Grčke i Turske u slučaju nemira na otoku te uspostavu tripartitnog vojnog stožera Grčke, Turske i Cipra. Istodobno je Grčkoj i Turskoj dopušteno raspoređivanje određenog broja vojnog osoblja radi zaštite otoka, dok je britanska vojna prisutnost zadržana u dvije zrakoplovne baze, Dekhelia i Akrotiri. Prema etničkom ključu raspodjele vlasti određene Ciriškim sporazumom, predsjednik je postao Makarios III. a potpredsjednik lider ciparskih Turaka Fazil Küçük. Da bi se osigurala politička ravnoteža, objema zajednicama je dana mogućnost ulaganja vota na odluke suprotne strane. Republika je Cipar stekla neovisnost 16. kolovoza 1960. ■

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Izvješće o djelovanju "Specijalne jedinice milicije Krajine" iz Dvora na području Banovine u lipnju i srpnju 1991. (I. dio)

Među dokumentima srpske provenijencije koji govore o napadima srpskih postrojbi na Banovini u lipnju i srpnju 1991. posebno je zanimljiv "Izveštaj zapovjednika Specijalne jedinice milicije Krajine iz Dvora MUP-u RSK" o njezinu djelovanju od 18. lipnja 1991. do 7. travnja 1992. godine. To izvješće, koje je 19. rujna 1992. u Dvoru napisao "komandir specijalne jedinice" Simo Milić, zapravo je kratak pregled događaja o kojima je pisano u prethodnim brojevima *Hrvatskog vojnika*. Osim što svjedoči o ulozi te jedinice u počecima srpske agresije na području Banovine, ono potvrđuje da je već krajem svibnja iz Dvora na obuku u Knin (vjerojatno u kamp kapetana Dragana) poslano 18 momaka, da je sredinom svibnja uspostavljen obučni centar na Šamarici, da je u drugoj polovici srpnja na Šamarici uspostavljen i Ratni štab, da je kapetan Dragan sredinom srpnja došao na Banovinu upravo zato da bi ustrojio zapovjedna tijela i organizirao oružane snage pobunjenih Srba za napad na legalne oružane snage Republike Hrvatske, te da je uz njegovu pomoć Ratni štab izradio "plan o istjerivanju ustaških snaga sa područja Dvora", pri čemu su počinjeni zločini nad civilima i zarobljenim pripadnicima MUP-a RH.

Izvor: "Izveštaj koji donosim o radu specijalne jedinice nije u potpunosti zasnovan na pisanim dokumentima zbog samog nedostatka kadra i same brzine kojom su se događaji odvijali tako da su dozvoljene korekcije u datumima za koje vežem odredene događaje, a postojeće dokumente ću priložiti izveštaju. Odlukom Izvršnog vijeća SO Dvor na Uni 28.05.1991. godine upućena je u Knin na obuku grupa od 18 srpskih dobrotvornjaca na čijem čelu sam bio ja. Po završetku nepotpune obuke zbog procjene da bi moglo doći do ratnih dejstava na području SO Dvor na Uni vratili smo se 15.06.1991. godine iz Knina.

18.06.1991. godine po odluci IV SO Dvor na Uni u Šamaričkim Brđanima osnovan je obučni centar koji je imao

za cilj da što veći broj ljudi pripremi za predstojeću oružanu borbu. Usporedo sa ovim zadatkom jedinica je imala zadatak zaštite srpskog stanovništva na našoj opštini a i šire pošto smo bili jedina organizovana oružana formacija na Baniji i Kordunu pa je korištena i kao baza odakle se zainteresovano stanovništvo snabdijevalo naoružanjem i drugom borbenom opremom u granicama mogućnosti. Na obuku smo primali u prvo vrijeme dobrotvornje koji su se sami prijavljivali a kada je ratni štab formiran, tada smo obuku vršili organizovano a prioritet su imali komandiri vodova i odelenja iz jedinica TO.

Dana, 24.06.1991. godine zbog nadiranja ustaških snaga iz pravca Kostajnice uspostavljena je barikada u Dvoru na koju sam poslao Sundač Nikolu kao komandira sa osamnaest ljudi. Kao pojačanje 25.06.1991. god. u selo Jovac poslao sam Milković Radu kao komandira sa deset ljudi i tada je došlo do uspostavljanja linije odbrane od Dvora do Volinje.

Također dana 25.06.1991. godine poslao sam Kačar Dušana i Bobera Dušana da u saslugnosti sa mjesnim odborom Žirovac organizuju barikadu u Žirovcu pošto na Glinskog strani nije bilo organizovanih protuustaških formacija. Istovremeno sam poslao Roksanidić Milana da sa MO (mjesnim odredom, op. a.) Šamarički Brđani uspostavi barikadu u šumi 'Šamarica' pošto također SO Petrinja nije organizovala nikakve formacije koje bi se stavile u zaštitu srpskog naroda.

Dana 26.06.1991. godine izvršili smo presjecanje komunikacije Kostajnica – Dvor na Uni miniranjem mosta u mjestu D(onji) Kuljani da bi ustaške snage stekle nesigurnost kretanja po terenu. Zadatak je obavio Sanader Željko sa kompletnom jedinicom. Također 26.06.1991. godine primili smo 18 zarobljenika iz Gline koji su zarobljeni u napadu na stanicu a koje smo deportovali u Knin radi razmjene naših zarobljenika sa Plitvica i druge operativne obrade.

Pošto ustaše nisu nadirale od Petrinje radi samog objekta spomen-doma 'Šamarica' da bi zaštitili njega i vojni objekat koji je u

blizini dana 03.07.1991. godine u dogovoru sa tadašnjim šefom lokalna u domu Miloradom Popovićem preselili smo se sa bazom u navedeni objekat. Pošto su Sundač Nikola i Milković Rade sa svojim odelenjima ostali na navedenim položajima izvršili smo popunu jedinice sa ljudima koji su dolazili na obuku kao dobrotvorni sa područja svih opština.

Dana 05.07.1991. godine barikadu iz šume Šamarice pomjerili smo u selo Miočinović na području SO Petrinja koju smo držali do 08.07.1991. godine kada smo uspjeli organizovati i naoružati selo Dodoško koje graniči sa hrvatskim selom Kraljevčani gdje su bile stacionirane ustaške snage.

Dana 12/13.07.1991. godine pošto su ustaške snage počele nadirati prema selu Dodoško u pravcu Šamarice poslao sam Kačar Dušana, Sanader Dragana, Karapandža Milana i Čavić Dragana sa dvadeset ljudi da u sadejstvu sa MO Miočinović i Dodoško pruže oružani otpor Ustaškim snagama. Ovaj zadatak je izvršen bez povrijeđenih i poginulih i ustaške snage su se povukle prema Petrinji.

Dana 20.07.1991. godine na inicijativu IV SO Dvor na Uni osnovan je ratni štab na Šamarici. Za komandanta ratnog štaba imenovan je Bajagić Bogdan. Ratni štab je donio rješenje o imenovanju operativnog centra za obuku specijalnih jedinica.

Od 20. do 25.07.1991. godine Ratni Štab je uz pomoć Kapetana Dragana i njegovih pomoćnika izradio plan o istjerivanju ustaških snaga sa područja Dvora na Uni koji vam u prilogu dostavljamo. Pošto je par dana iza ove akcije došlo do oružanog puča od strane jedinice Sundač Nikole na Ratni štab koji su isti razoružali i protjerali, ovaj ratni štab se ugasio [te] je specijalna jedinica djelovala samoinicijativno a koordinatore je tražila u tadašnjim opštinskim štabovima TO na drugim područjima." (Nastavak izvješća u sljedećem broju *Hrvatskog vojnika*). ■

*U sljedećem broju: Izvješće o djelovanju "Specijalne jedinice milicije Krajine" iz Dvora na području Banovine od kolovoza 1991. do travnja 1992. (II. dio)

Krunica

Pod prstima se broji,
majka dijete doji,
Krunica,
Suzama umivena lica
Tuga nasred ulica
Krunica.
Što mole žene
umorne i snene?
Da muškarci se vrate.
Mole da manje pate.
Krunica.
Jer molitva je jedino
što ostalo je.
Pomoći znalo je.
Krunica.
U trenucima
kad više ne pomaže znanje,
jer tada znamo sve manje i manje,
Krunica.
Za sve one
tužne, daleke kolone.
Kolone ljudi
ranjenih, izgubljenih, ubijenih.
Krunica.
Uplašena lica,
strepnja od svakog hica.
Krunica.
Pod prstima
još je jedino osjetilo,
jer drugo sve je nestalo,
u tijelu se skriло.
Krunica.
Prva i zadnja nada
jer sve nestalo je tada.
Krunica.
Oglasila se zvona.
Daleka kolona.
Krunica.
Stisnuta u šaku,
skrivajući zadnju molitvu
i suzu svaku.
Krunica.

Marija TRBIĆ

Idolatrija ženskoga tijela

Gostoljubivost Istoka poznata je svima koji su bar malo proučavali kulture starih naroda. Ta gostoljubivost očitovala se i u nekim konkretnim znakovima kojima je domaćin, ako je nekoga pozvao u goste, pokazivao koliko mu je stalo do uzvanika. Najprije se pralo prašnjave noge, davalio poljubac dobrodošlice, pomastima osvježavalo umorno tijelo...

Farizej Šimon pozvao je Isusa u svoj dom na objed. Bilo je za očekivanje da će popratnim, za njihovu kulturu uobičajenim znakovima, pokazati Isusu da poziv nije slučajan ili konvencionalan već iskren. No, on to nije učinio. Ali to je učinila slučajna prolaznica, "grešnica u gradu". Ona je donijela alabastrenu posudicu pomasti te "sva zaplakana" suzama Isusu prala noge, "kosom ih glave svoje otirala, cjevlivala i mazala pomaću".

Takav stav žene grešnice mogao se smatrati seducionističkim. Stoga je farizeju nejasno kako to da Isus ne reagira. Javno odriješiti kosu u ono vrijeme bio je zavodnički čin i, budući da je riječ o "lakoj" ženi, doima se normalnom misao Šimuna farizeja: "Kad bi ovaj bio Prorok, znao bi tko i kakva je to žena koja ga se dotiče: da je grešnica."

Naravno da je Isusu jasno o kome je riječ, ali ne odgovara Šimunu izravno na pitanje već mu govorom o praštanju ilustrira razloge svoga stava: "Neki vjerovnik imao dva dužnika. Jedan mu dugovaše pet stotina denara, drugi pedeset. Budući da nisu imali odakle vratiti, otpusti obojici. Koji će ga dakle od njih više ljubiti?" Šimun odgovori: "Predmijevam, onaj kojemu je više otpustio." Reče mu Isus: "Pravo si prosudio." I okrenut ženi reče Šimunu: "Vidiš li ovu ženu? Uđoh ti u kuću, nisi mi vodom noge polio, a ona mi suzama noge oblila i kosom ih svojom otrla. Poljupca mi nisi dao, a ona, otkako ude, ne presta mi noge cjevljati. Uljem mi glave nisi pomazao, a ona mi pomaću noge pomaza. Stoga, kažem ti, oprošteni su joj grijesi mnogi jer ljubljaše mnogo. Komu se malo opršta, malo ljubi." A ženi reče: "Oprošteni su ti grijesi."

Pobornici idolatrije ženskoga tijela i korisnici usluga "lakih žena" nisu u mogućnosti dokučiti i drugu stranu žene. Njezinu zasićenost grijehom, njezin osjećaj ponuđenja zbog činjenice da je drugi doživljavaju kao predmet tude naslade, njezino "davanje usluga" onima koji u njoj nisu gledali osobu već samo objekt želje za udovoljavanje strastima... Farizej, zbog pogrešnog gledanja na osobe uopće, žene pogotovo, iznad svega na takvu ženu, "grešnicu u gradu", ne može primijetiti u toj ženi duboki osjećaj kajanja. Ona nije ušla u Šimunovu kuću da bi zavodila već da bi promijenila svoj način života i počela živjeti vrednovana kao osoba; njoj ovaj put nije bio cilj privlačiti muške poglede već izraziti kajanje i žaljenje zbog svoje prošlosti te zato i nepozvana, čim je doznala da je Isus u gradu, dolazi u farizejevu kuću. Njezin postupak Isus nagraduje. Opršta joj grijeha mnoge "jer ljubljaše mnogo" i jer je vjerovala. Ljubav i vjera temelj su na kojima se zasniva novi život.

Sveti Augustin lijepo je to izrazio riječima "ama et fac quis vult", tj. "ljubi i čini što hoćeš". Grešnica u gradu više je ljubila Isusa nego grijeh. Grijeha se zasitiла. Grijeh ju je osiromašio, isprazio, ponizio. Sada traži ljubav. Onu pravu, koja ne ponižava već koja istinski vrednuje osobu. Takvu ljubav prepoznala je u osobi Isusa Krista i zato mu je došla sva uplakana. Možemo zamisliti kakvo je olakšanje osjetila kad je čula riječ: "Oprošteni su ti grijesi... Vjera te tvoja spasila... Idi u miru!"

Farizej je možda bio manji grešnik od nje, ali nije čuo ovakve lijepe i ohrabrujuće riječi. Naprotiv, dobio je svoju "lekciiju". On koji je sumnjao u Isusovu proročku ulogu mogao se sada na tuđem primjeru uvjeriti što znači iskreno vjerovati. Njegove sumnje i vjera žene grešnice stoje jedno nasuprot drugom, kao što su on i grešnica stajali jedno nasuprot drugom. Ali, sada s promijenjenim ulogama. Iako je on imao bolju "startnu poziciju", grešnica je prva došla do cilja. I to zato što je mnogo ljubila i što je vjerovala. Nije ona samo zavodnica i grešnica već je u prvom redu osoba koja ljubi i vjeruje.

Ljubav i vjera – to je ono zahvaljujući čemu je žena dobila novi život. Dok je "imidž" gradila na idolatriji svoga tijela, svi su je gledali kao grešnicu. Kad ju je Isus Krist pogledao kao osobu koja istinski voli i vjeruje, ona odlazi sva sretna u miru. Ona grešnica, a ne "pravedni" farizej Šimun.

Žarko RELOTA

BIBLIOTEKA

Ruth Barcan
Golo/nago - kulturalna anatomija
Algoritam, Zagreb, 2010.

Kada je riječ o nagosti, uvriježene su dvije potpuno oprečne reakcije: na nju gledamo kao na izraz perverzije i/ili kao na stanje nevinosti. Zašto je naša reakcija na nagost, odnosno golotinju toliko proturječna i zašto se prema njoj odnosimo potpuno različito u različitim kontekstima? Oslanjujući se na popularnu kulturu, književnost, filozofiju, religiju i razgovore iz prve ruke kako bi dala odgovor na to zamršeno pitanje, sveučilišna profesorka Ruth Barcan nije se libila razgovarati s nudistima, striperima, umjetnicima, stručnjacima za pornografiju i mrtvozornicima.

Koncentrirajući se na suvremeno australsko društvo, ne zaboravljajući pritom ni ostale kulture, sadašnje i prošle, autorica će nas upozoriti na mnoge oprečnosti u pojmu nagosti, od kojih su normalno/nenormalno, prirodno/neprirodno, nevino/perverzno, manjkavo/potpuno samo neke. Propitat će simbolizam tijela, golotinju i odjeću kao metafore, judeokršćansko poimanje moralnih implikacija golotinje, kao i njezin položaj u potrošačkoj kulturi.

Bacajući svjetlo na temu koja je stoljećima ignorirana unatoč njezinoj neupitnoj sposobnosti da nas u isto vrijeme šokira i zabavi, knjiga "Golo/nago" mješavina je pronicljivih uvida i filozofskih pitanja o tom naj(ne)prirodnijem prirodnom stanju.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

Animafest Zagreb 2010 – festival animiranog filma

- mjesto održavanja: kina Europa, Tuškanac i Movieplex
- trajanje: od 1. do 6. lipnja 2010.

Dvadeseto, jubilarno izdanje festivala animiranog filma bilo je posvećeno kratko-metražnom filmu. U pet natjecateljskih programa predstavljeno je 150 crtića, koje su dvije selekcijske komisije odabrale između čak 1500 pristiglih naslova. Uz to, mogli smo vidjeti i nekoliko retrospektiva, program pod nazivom Povijest hrvatskog animiranog filma, zatim opus višestruko i Oscarom nagrađivanog kanadskog autora Frédérica Backa, dobitnika ovogodišnje Nagrade za životno djelo. Drugo priznanje Animafesta, Nagrada za poseban doprinos proučavanju animiranog filma, dodijeljena je Midhatu Ajanoviću - Ajantu, bosansko-švedskom publicistu i filmskom pedagogu. U Veliko natjecanje ove je godine izabrano nešto manje naslova nego prijašnjih godina, njih 39; u Panorami je prikazano 30 filmova, u programu namjenskih 29, a u studentskom 30 naslova. Grand Prix za najbolji kratkometražni film festivala odnio je estonski *Ronioci na kiši* u režiji Olge i Pritta Pärna. Žiri je odluku obrazložio riječima: "Nevjerojatno apsurdna poetska perspektiva o značajkama apatije svakodnevnog života. Ova priča preispituje stereotip 'junaka' u filmu prekrasnih grafičkih svojstava i animacije u realnom vremenu koja ne prestaje iznenadivati." Izgrađen na tradiciji poznate Zagrebačke škole crtanog filma, Animafest je svojom orijentacijom autorskom filmu izgradio ime koje se veže uz jednu od najvažnijih svjetskih manifestacija na području animiranog filma. Drago nam je da je i ovogodišnje izdanje dokazalo da Zagreb ima svoje mjesto u povijesti tog žanra.

Leon RIZMAUL

VREMEPOV

14. lipnja 1964.
Nelson Mandela osuđen na doživotni zatvor

Vodju pokreta za ravnopravnost crnaca Južne Afrike, Nelsona Mandelu, apartheid-ske su vlasti 14. lipnja 1964. "zauvijek" strpale iza rešetaka. Njegova duga politička karijera počela je još 1944., kada je pristupio najstarijoj crnačkoj organizaciji Južne Afrike, Afričkom nacionalnom kongresu. Poslije masakra nad mirnim crnim prosvjednicima u Sharpevilleu 1960., Mandela je aktivno sudjelovao u organiziranju gerilskoga vojnog otpora protiv bjelačke vladajuće manjine. Zbog toga je nekoliko puta uhićen, a 1964. i osuđen na doživotnu robiju. Prvih 18 godina zatvorenštva proveo je u vrlo teškim uvjetima, u ćeliji bez kreveta i gotovo bez prava na kontakt s vanjskim svijetom. U 80-im cijeli svijet prosvjedovao je protiv politike apartheid-a u Južnoafričkoj Republici. Osobito je ostalo upamćeno okupljanje na londonskome Wembleyju u lipnju 1988., kada su, slaveći Mandelin 70. rođendan, glazbenici pjesmom tražili njegovo puštanje na slobodu. Godine 1989. južnoafrički predsjednik postao je Frederik de Klerk. On je ukinuo zabranu Afričkoga nacionalnog kongresa i nakon 27 godina zatočeništva, 1990., pustio Mandelu na slobodu. Tri godine poslije, Mandela i De Klerk su zajednički primili Nobelovu nagradu za mir. Preuzevši vodstvo Sveafričkoga kongresa, Mandela je nakon prvih višerasnih izbora postao prvim crnim predsjednikom Južnoafričke Republike. Često je govorio: "Borba je moj život!" Ta borba za prava crnačkog stanovništva, kako se pokazalo, nije bila uzaludna.

11. lipnja 1937. - strijeljan maršal Tuhačevski, lažno optužen u Staljinovim čistkama

13. lipnja 313. - Milanskim ediktom Konstantin dao kršćanstvu slobodu kao i drugim religijama Rimskog Carstva

14. lipnja 1905. - pobuna na oklopnojci "Potemkin"

14. lipnja 1943. - počelo I. zasjedanje ZAVNOH-a na Plitvicama

17. lipnja 1462. - noćni napad Vlada Drakule na Mehmeda II.

17. lipnja 1864. - u Varaždinu osnovano vatrogasno društvo u Hrvatskoj

Leon RIZMAUL

Dinko ČUTURA

S&W Russian

Kompanija Smith & Wesson proizve-
la je velike količine modela No.3 u tri
različite izvedbe po posebnoj narudžbi
carske Rusije.

Prva izvedba bila je poznata pod
imenom *prvi ruski model*. Nakon toga
ruski topnički inspektor je naložio niz
poboljšanja, što je rezultiralo drugim
modelom, a konačna poboljšanja doni-
jela su konačnu reviziju prvog ruskog
modela poznatu kao treći ruski model.

S&W su gotovo bankrotirali zbog
spomenutog ugovora. Naime, carska je
vlada zaposlila brojne inženjere i oru-
žare da kopiraju S&W izvedbu i počnu
proizvoditi revolvere i u svojoj tvornici
u Tuli. Oni su stali sklapati ugovore i
s drugim proizvođačima, ponajprije
njemačkim.

Ruske i europske kopije S&W No.3
bile su visoke kvalitete, ali značajno

Snimio: Tomislav Brandt

jeftinije od američkih revolvera. To je
potaknulo carsku vladu da poništi već
dogovorenu narudžbu za veliku količinu
revolvera, a odgovrači s plaćanjem
ili čak odbija platiti već isporučene
količine. Po nekim autorima, revolver
Smith & Wesson M 1869, popularno
nazvan *S&W Russian*, drži se jednim
od najpouzdanijih teških revolvera na
prelamanje koji je ikad napravljen. Isto

tako kvalitetan je bio i metak za taj
revolver, koji je dobio naziv *.44 Russian*.
Na međunarodnoj izložbi u Beču 1873.
revolver je dobio zlatnu medalju za
kvalitetu.

Primjerak koji posjeduje Vojni muzej
proizведен je u Njemačkoj, a na cijevi
ima broj 24014.

U izvrsnom je stanju, a u muzej je
dospio kao donacija.

35

HRVATSKI VOJNIK

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@mohr.hr)
Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@mohr.hr), Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr),
Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić
Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@mohr.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2010.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Sport ili krvava makljaža na rubu gladjatori-
stva? O slobodnoj borbi postoji niz kontrover-
zija, ali je činjenica da je riječ o sve popular-
nijem fenomenu, koji polako s vrha borilačkih
sportova polako istiskuje dobri stari boks. Kod
nas je slobodnu borbu popularizirao Mirko
Filipović, član federacije zvane **Ultimate Fight
Championship (UFC)**, čiju stranicu upravo
predstavljamo.

UFC je američka organizacija, pa budite sigurni
da je i stranica vrlo pažljivo izrađena. Tu su
vijesti, informacije, fotografije, videoprilozi, sve
upakirano u atraktivno i dinamično dizajnirano
sučelje. Dakle, ako ne podnosite slobodnu
borbu, nemojte ni posjećivati www.ufc.com.
No, ako drhtite od nervoze za vrijeme mečeva
Cro-Copa, ili općenito pratite slobodnu borbu,
nemojte propustiti ni stranicu UFC-a.

D. VLADOVIĆ

web info

RAZVOJ - PROIZVODNJA - LOGISTIKA

2010
EUROSATORY
INTERNATIONAL

Tvrtka Krok International d.o.o. poziva vas
na sajam vojno - policijske opreme

EUROSATORY

od 14. do 18. lipnja u Pariz,

VIPARIS Nord Villepinte Exhibition Centar:

Hall 6 – štand C-141

manufacturer of military & police equipment.
Podzemni centar VMD, Vukovarska 263D
10000 Zagreb --- Croatia
UIT: 11588340 -- NATO CAGE CODE: ADDAB
tel. +385 1 37 72 777 | fax. +385 1 37 30 751
info@kroko.hr www.kroko.hr

development | production | distribution | logistics

